

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Průběžné hodnocení programu ALFA

OBSAH

1	PŘEDSTAVENÍ PROGRAMU ALFA	3
2	MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ.....	4
3	ÚVOD	6
4	PRŮBĚŽNÉ HODNOCENÍ PROGRAMU.....	7
5	ANALÝZA A ZÁVĚRY PRŮBĚŽNÉHO HODNOCENÍ PROGRAMU ALFA.....	10
5.1	Evaluační okruhy a jednotlivé evaluační otázky	11
5.1.1	Evaluační okruh 1: Nastavení programu – relevance a koherence programu	11
5.1.2	Evaluační okruh 2: Dosahované výstupy, výsledky a reálné dopady programu – účinnost a stálost programu	20
5.1.3	Evaluační okruh 3: Implementace programu – hospodárnost a administrace programu	51
6	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	56
6.1	Závěry	56
6.2	Doporučení.....	58
7	PŘÍLOHY.....	59
8	SEZNAM TABULEK.....	60
9	SEZNAM GRAFŮ.....	62
10	SEZNAM ZKRATEK	63

1 PŘEDSTAVENÍ PROGRAMU ALFA

Program ALFA je prvním realizovaným programem Technologické agentury ČR (dále také „TA ČR“), který se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zejména v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů a ochrany a tvorby životního prostředí a dále v oblasti udržitelného rozvoje dopravy. Hlavní přínos byl očekáván ve zvýšení efektivity výzkumu a vývoje a urychlení transferu výsledků do aplikační sféry.

Z tohoto zaměření vychází tři podprogramy, do kterých je program rozdělen:

1. Progresivní technologie, materiály a systémy
2. Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí
3. Udržitelný rozvoj dopravy

Program ALFA byl schválen usnesením vlády ze dne 8. února 2010 s dobou trvání v letech 2011 až 2019.

Příjemci podpory jsou podniky i výzkumné organizace, přičemž podpora cílila zejména na jejich spolupráci v rámci společných projektů.

Výdaje státního rozpočtu na Program ALFA byly schváleny v celkové výši 9 339 mil. Kč. S maximální mírou podpory na projekt dle typu řešitele (až 100 % pro výzkumné organizace, u podniků v závislosti na jejich velikosti a charakteru realizovaných činností).

Celkem byly vyhlášeny čtyři veřejné soutěže (dále také „VS“), 1. VS již 24. března 2010, 2. VS byla vyhlášena 20. července 2011, 3. VS byla vyhlášena 6. června 2012 a poslední 4. VS byla vyhlášena 1. listopadu 2013.

V Programu proběhly dvě změny, první změna se týkala prodloužení doby trvání Programu na 9 let, navýšení rozpočtu programu a dalších úprav¹. Druhá změna se vázala na nové předpisy Evropské unie a vstoupila v platnost od 17. 10. 2014.

Podrobné informace o Programu ALFA, jeho zacílení, vyhlášených veřejných soutěží i změnách jsou veřejně přístupné na webových stránkách TA ČR².

¹ Veškeré změny jsou popsány v textu programu na webových stránkách TA ČR.

² Webové stránky TA ČR: www.tacr.cz/, odkaz přímo na Program ALFA: www.tacr.cz/index.php/cz/programy/program-alfa.html

2 MANAŽERSKÉ SHRUTÍ

Hlavním cílem průběžného hodnocení Programu ALFA bylo vyhodnotit jeho nastavení a realizaci, zjistit, jaké jsou jeho dosavadní přínosy, a zároveň dát doporučení pro realizaci navazujícího Programu EPSILON³. Dále bylo cílem dát doporučení k nastavení hodnotících a implementačních procesů poskytovatele.

Realizace Programu ALFA probíhá v letech 2011 až 2019 s ukončením všech realizovaných projektů do konce roku 2018. Pro poslední rok se počítá převážně jen s aktivitami evaluace, monitorování, posuzování a zajištěním výsledků s průmyslově právní ochranou. Program je tedy ve fázi ukončování a implementace všech dosažených výsledků a výstupů.

Jednotlivá šetření předloženého hodnocení ukazují, že je Program ALFA vhodným nástrojem k podpoře aplikovaného výzkumu. Kromě vlastních dotačních programů TA ČR vhodně doplňuje a rozšiřuje též dotační programy ministerstev a operační programy podpory VaVaI aktivit.

Stanovené cíle Programu ALFA, které lze sledovat prostřednictvím indikátorů Programu, byly dosaženy. Aplikovaných výsledků uznávaných Programem⁴ bylo dosaženo celkem 5 266 (stav ke dni 30. 9. 2018), což je 107 % z očekávaných výsledků. Všechny výsledky dle klasifikace RIV bylo ke stejnému datu dosaženo 12 749 a tento počet se dle reálných předpokladů ještě zvýší s nahlášením výsledků do databáze RIV. Cenná je zejména skutečnost, že se daří plnit a překračovat počty prototypů a užitečných vzorů, které se následně realizují v praxi a tím zvyšují ekonomický přínos programu.

Ekonomický přínos Programu je doložen kontrafaktuální analýzou, která u podpořených podniků v porovnání s kontrolní skupinou potvrdila **vyšší růst tržeb, celkových aktiv a hospodářského výsledku před zdaněním**. Dopad na konkurenceschopnost nelze prozatím dle výsledků prokázat. Dalším přínosem podpořených projektů je také **získání strategických kontaktů pro další rozvoj organizace a na zvýšení výzkumných kapacit**.

Spolupráce řešitelů projektů (z výzkumných organizací a podniků) **při realizaci výzkumných a vývojových záměrů nadále posílila jejich vzájemnou spolupráci** a zároveň se podařilo navázat u necelé čtvrtiny projektů i **nové partnerské vztahy**. Naprostá většina (93 %) projektů v Programu ALFA byla řešena ve spolupráci řešitele s dalším či dalšími partnery, spoluřešiteli.

Největší zájem byl v podprogramu 1 (PP1) Progresivní technologie, materiály a systémy, kam byla podána ve všech veřejných soutěžích více než polovina návrhů projektů (celkem 1 916, podpořeno 424). Mírně nižší zájem byl o podprogram 2 (PP2) Energetické zdroje a ochrana a tvorba

³ V průběhu zpracování evaluace probíhala jednání o vzniku a realizaci resortních programů a o dalším pokračování Programu EPSILON. V době zveřejnění této Závěrečné zprávy se nepředpokládá vyhlášení veřejné soutěže v původně zamýšleném rozsahu v tomto Programu. Nicméně získané zkušenosti a poznatky budou promítnuty do realizace ostatních programů poskytovatele a do tzv. resortních programů Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva životního prostředí a Ministerstva dopravy.

⁴ Výsledky uznávané Programem: P – patent, Z – poloprovoz, ověřená technologie, F – výsledky s právní ochranou – užitečný vzor, průmyslový vzor, G – technicky realizované výsledky – prototyp, funkční vzorek, C – certifikované metodiky a postupy a mapy s odborným obsahem, R – software

životního prostředí (podáno 1 021, podpořeno 330) a nejméně návrhů projektů bylo podáno do podprogramu 3 – Udržitelný rozvoj dopravy (podáno 564, podpořeno 207).

Celkové náklady (k 1. 2. 2018) na řešení podpořených projektů dosáhly částky 14 392 mil. Kč. Účelová podpora ze státního rozpočtu činila 9 251 mil. Kč (64,3 %), zbývajících 5 127 mil. Kč (35,7 %) tvoří zdroje na straně řešitelů. Intenzita podpory ze státního rozpočtu na Program je v souladu s očekávanou maximální hodnotou (65 %).

Hlavním přínosem Programu ALFA mělo být zvýšení efektivity výzkumu a vývoje a urychlení transferu výsledků do aplikační sféry. U podpořených projektů se v naprosté většině případů podařilo splnit plánované výstupy. V otázce uplatnění výstupů projektů v praxi se, na základě dotazníkového šetření, již podařilo většinu výstupů uplatnit, a to ve značné míře nebo alespoň částečně.

Výstupy projektů v Programu ALFA jsou realizovány v organizacích a podnicích nejrůznějšího zaměření a charakteru. Nejčastěji ve zpracovatelském průmyslu a výrobě všeho druhu. Dále v zemědělství, lesnictví, rybářství a životním prostředí, v profesních, vědeckých a technických činnostech, ve výzkumu a vývoji, ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizaci vzduchu, zásobování vodou a v činnostech, které souvisí s odpady a sanacemi.

Na základě zpětné vazby řešitelů lze shrnout, že hodnotí **náklady na zpracování návrhu projektu a jeho podání do veřejné soutěže jako příliš vysoké** a představují dle nich zhruba práci jednoho pracovníka po dobu jednoho měsíce. Pokud projekt ve veřejné soutěži neuspěje, jsou tyto náklady pro organizaci značným břemenem. Řešitelé projektů se vcelku shodují v tom, že by se celkový objem prostředků na dotace měl zvýšit. Kromě navýšení prostředků na výzkum by se mělo navýšit i finanční ocenění (hodinová mzda) samotné výzkumné práce.

Administrativní náročnost vedení a správy projektů byla hodnocena řešiteli jako přiměřená. Řešitelé oceňovali snahu TA ČR o zjednodušení a zefektivnění administrativních procesů, kritičtější však byli k počáteční fázi Programu a k novému informačnímu systému, do kterého museli přejít v průběhu realizace jejich projektů.

Řešitelé projektů v Programu ALFA projeví v dotazníkových šetřeních a v řízených rozhovorech jednoznačný zájem pokračovat v navazujících programech TA ČR. Jejich náměty a doporučení vyplývající z realizace Programu ALFA využije poskytovatel při přípravě závěrečného hodnocení Programu ALFA, v řízení a v administraci navazujícího Programu EPSILON a v dalších dotačních programech.

3 ÚVOD

Technologická agentura České republiky (TA ČR) předkládá **průběžné hodnocení Programu ALFA**. Záměrem hodnocení bylo získat relevantní informace o realizaci Programu ALFA a vyhodnotit přínosy na úrovni projektů i celého Programu.

Cílem průběžného hodnocení bylo:

- komplexně vyhodnotit **průběh realizace Programu ALFA, zjistit, zda a jak jsou naplňovány cíle Programu a jaké jsou dopady a přínosy jak v programové, tak v projektové úrovni**
- zaměřit se na analýzu a vyhodnocení **dosahovaných výstupů, výsledků a dopadů/přínosů v rámci podpořených projektů i Programu jako celku**
- ověřit možnosti analýzy dopadů a přínosů (formou kontrafaktuálních přístupů) na úrovni projektů a subjektů pro **přípravu závěrečného hodnocení Programu ALFA**
- získat relevantní poznatky využitelné **pro zlepšení implementace navazujícího Programu EPSILON** i dalších programů poskytovatele a analyzovat nejen klíčové procesy spojené s realizací Programu ALFA

Výsledky průběžného hodnocení jsou uspořádány a shrnuty podle jednotlivých evaluačních okruhů a evaluačních otázek tak, jak byly schváleny předsednictvem TA ČR v *Návrhu evaluačních otázek průběžného hodnocení Programu ALFA*.

Obsahují přehledný výpis tematického okruhu, zdroje informací a stručných odpovědí na evaluační otázky. Základní informace je vždy pod přehledným shrnutím rozšířena o text, který vychází z jednotlivých dílčích analýz.

Předložené hodnocení představuje nejrozsáhlejší hodnocení, které TA ČR doposud v rámci svých programů uskutečnila. Přípravné práce započaly závěrem roku 2017, probíhaly během celého roku 2018 a počátkem roku 2019 byly předloženy jeho výstupy a závěry.

Hodnocení je pro poskytovatele ojedinělé také díky novým metodám a přístupům, které byly využity pro hledání odpovědí na jednotlivé evaluační otázky. Jedná se hlavně o metodu Outcome Harvesting a využití kontrafaktuální analýzy.

Podrobné výstupy z dílčích analýz hodnocení jsou obsaženy v jednotlivých přílohách.

4 PRŮBĚŽNÉ HODNOCENÍ PROGRAMU

Hlavním cílem průběžného hodnocení bylo vyhodnotit průběh realizace Programu ALFA a zjistit, jaké jsou dopady a přínosy (mimo jiné formou kontrafaktuálních přístupů) na úrovni projektů a subjektů pro **přípravu závěrečného hodnocení Programu ALFA**. Zároveň bylo úmyslem získat relevantní poznatky využitelné **pro zlepšení implementace navazujícího Programu EPSILON** i dalších programů poskytovatele a analyzovat nejen klíčové procesy spojené s realizací Programu ALFA. Kompletní metodika hodnocení programu je popsána v samostatném dokumentu ([příloha 1 – Metodika](#)).

Na hodnocení je nahlíženo prostřednictvím následujících hodnotících kritérií, které jsou promítnuty do jednotlivých evaluačních otázek:

Relevance – do jaké míry program a podpořené projekty reagovaly na identifikované problémy a potřeby v oblasti VaVaI.

Účinnost – do jaké míry odpovídají dosažené výstupy, výsledky a dosavadní dopady ukončených projektů stanoveným cílům programu.

Hospodárnost – do jaké míry jsou aktuálně dosažené výstupy, výsledky a průběžné dopady podpořených projektů adekvátní vynaloženým zdrojům.

Stálost – do jaké míry program vyvolal požadované změny u příjemců a celkově v oblasti VaVaI.

Koherence – do jaké míry se program doplňuje s jinými programy v oblasti VaVaI (evoluční perspektiva, tj. z pohledu dané doby vzniku programu a z pohledu roku 2018).

Zadání průběžného hodnocení, které schválilo předsednictvo TA ČR dne 30. 11. 2017, mělo následující strukturu:

Evaluační okruh 1: Nastavení programu – relevance a koherence programu

E01) Jaké byly hlavní důvody a záměry pro tvorbu Programu ALFA?

E02) Do jaké míry odpovídá rekonstruovaná intervenční logika programu jeho dosavadní realizaci a vedou podpořené aktivity k naplňování cílů programu?

E03) Jaké bylo postavení programu v systému podpory VaVaI v ČR v době jeho tvorby a jak program zapadá do systému podpory VaVaI v ČR a do portfolia poskytovatele v současnosti?

Evaluační okruh 2: Dosahované výstupy, výsledky a reálné dopady programu – účinnost a stálost programu

E04) Dochází k naplňování cílů programu a pokud ano, tak jakým způsobem?

E05) Jakých očekávaných i neočekávaných výstupů, výsledků a dopadů je v projektech podpořených v Programu ALFA dosahováno? Které z původně zamýšlených výstupů, výsledků a dopadů naopak dosahovány nejsou?

E06) Urychlila/usnadnila podpora z Programu ALFA tvorbu a dosahování výstupů a výsledků (počet zaměstnanců, nové produkty, transfer technologií a uplatňování výstupů a výsledků v praxi, inovace apod., zlepšení ekonomických charakteristik podpořených subjektů a uživatelů výstupů/výsledků) v podpořených institucích?

Evaluační okruh 3: Implementace programu – hospodárnost a administrace programu

E07) Jak jsou nastaveny procesy administrace projektů a jak byly postupem času měněny?

E08) Jaké jsou náklady na administraci aktivit spojených s realizací programu na straně poskytovatele a na straně příjemců?

Evaluační okruh 4: Závěrečné hodnocení programu – příprava na ex-post hodnocení výsledků a dopadů

V tomto evaluačním okruhu nebyly stanoveny žádné evaluační otázky, pouze témata případného zájmu pro přípravu závěrečného hodnocení Programu ALFA, které bude realizováno po jeho ukončení.

- 1) Vypracovat doporučení pro realizaci programu EPSILON, případně pro program navazující na programy ALFA a EPSILON.
- 2) Jak zaměřit závěrečné hodnocení Programu ALFA? Jakých cílů (včetně stanovení evaluačních okruhů a otázek) má hodnocení dosáhnout a jakými nástroji evaluaci zpracovat? – Sestavení evaluačního rámce.
- 3) Jaká je nutná kontrolní skupina pro provedení kontrafaktuální analýzy? Jak zajistit potřebný sběr dat o vybraných subjektech? – Zajištění odpovídající datové základny.
- 4) Jaké jsou další metodické a datové požadavky na provedení kvalitního závěrečného hodnocení Programu ALFA? – Zjištění dalších alternativ.

Při hledání odpovědí na vytyčené evaluační otázky byl použit celý souhrn empirických šetření (viz tabulka níže). Pro dotazníkové šetření a také řízené rozhovory byla zvolena metoda Outcome Harvesting⁵, kterou využila v rámci hodnocení programů Technologická agentura poprvé. Příkladem použitých kvantitativních metod je např. kontrafaktuální analýza, která v případě tohoto hodnocení porovnává skupinu podpořených a nepodpořených uchazečů před a po intervenci, tedy přidělené dotaci na projekt.

⁵ Outcome Harvesting je metoda postupující od jednotlivých výstupů po původní intervence s cílem objasnit vliv těchto intervencí na konečnou změnu.

Tabulka 1: Přehled uskutečněných šetření

Druh šetření	Charakteristika	Počet respondentů	Cílová skupina	Termín šetření
Dotazník	Online šetření s řešiteli a spoluřešiteli projektů	517	Řešitelé projektů	3–4/2018
Dotazník	Online šetření s uživateli výstupů projektů	10	Uživatelé výstupů	7/2018
Rozhovory	Osobní hloubkové rozhovory s řešiteli projektů	20	Řešitelé projektů	5–7/2018
Rozhovory	Osobní hloubkové rozhovory s řešiteli projektů s vyřešenými nedostatky	5	Řešitelé projektů	8–10/2018
Rozhovory	Osobní hloubkové rozhovory s administrátory projektů	3	Administrátoři projektů	10/2018
Rozhovory	Osobní hloubkové rozhovory s tvůrci programu	3	Tvůrci programu	10–11/2018
Desk research	Analýza interně i externě zpracovaných materiálů k Programu ALFA.	-	-	1–5/2018
Statistika	Statistické údaje o realizaci a výsledcích Programu ALFA	-	-	7–10/2018
Kontrafaktuální analýza	Kontrafaktuální analýza nepodpořených a podpořených podniků	-	-	10–11/2018
Rešerše	Analýza vzniku a změn v průběhu realizace Programu ALFA	-	-	11/2018
Podkladové analýzy	Analýza implementačních zpráv, hodnocení přínosů, síťové grafy spolupráce podpořených subjektů, průnik subjektů podpořených v Programu ALFA a současně zapojených v programu INKA			7–11/2018

Evaluace započala v srpnu 2017, v závěru roku 2017 pak probíhaly zejména přípravy na samotnou realizaci hodnocení, byl sestaven evaluační tým, který stanovil záměry, cíle a základní podobu hodnocení. V první polovině roku 2018 proběhlo dotazníkové šetření a osobní rozhovory s řešiteli projektů a dalšími aktéry programu. V druhé polovině roku 2018 byla vytvořena finální verze statistické analýzy Programu ALFA a následně zpracována kontrafaktuální analýza a další dílčí analýzy, které tvoří ucelený obraz evaluace a přiloženou část hodnocení. Hodnocení byly podrobeny všechny čtyři veřejné soutěže a program bude podle plánu ukončen v roce 2019.

Časový harmonogram hodnocení spolu s výčtem realizovaných šetření a analýz je součástí přílohy 1 – Metodika.

Evaluační tým byl složen z interních zaměstnanců TA ČR a současně z externích poradců a spolupracovníků. Tato různorodost zúčastněných osob zajišťuje dobrou znalost hodnoceného programu a přímé propojení na získané informace z průběhu hodnocení a současně určitou nezávislost a odstup externích odborníků.

5 ANALÝZA A ZÁVĚRY PRŮBĚŽNÉHO HODNOCENÍ PROGRAMU ALFA

V této kapitole jsou zpracovány odpovědi na jednotlivé evaluační otázky spojením všech podkladových materiálů vzniklých v průběhu hodnocení programu. Na úvod považujeme za důležité uvést naplňování indikátorů Programu ALFA, které dle textu programu slouží k vyhodnocení dosažení cílů programu. Indikátory jsou řazeny do čtyř kategorií dle své povahy, a to na indikátory realizace programu, indikátory výsledků programu, indikátory splnění cílů programu a indikátory motivačního účinku.

Následující tabulka porovnává výchozí hodnoty jednotlivých indikátorů schválených v textu Programu ALFA s dosaženou hodnotou těchto indikátorů ke dni 31. 12. 2018. Je patrné, že všechny indikátory byly naplněny, některé výrazně nad očekávání. Indikátor splnění cílů programu, tj. že bude minimálně dosaženo 75 % stanovených cílů programu, byl splněn na 100 %. Podrobněji se plnění indikátorů věnuje evaluační otázka č. 4 níže v tomto dokumentu.

Tabulka 2: Indikátory výsledků plnění Programu ALFA k 31. 12. 2018

P. Číslo	Indikátory realizace programu	Výchozí hodnota	Dosažená hodnota	Rozdíl
1.	Minimální počet celkem vybraných (podpořených) projektů	900	961	+61
2.	Minimální počet projektů řešených ve spolupráci podniků a výzkumných organizací	720	897	+177
3.	Minimální počet úspěšně* ukončených projektů celkem	720	947	+227
Úspěšně bude dokončeno minimálně 80 % projektů				
Indikátory výsledků programu		Výchozí hodnota	Dosažená hodnota	Rozdíl
4.	Minimální počet patentů, užitečných vzorů a průmyslových vzorů	400	1190	+790
5.	Minimální počet zavedených poloprovozů a ověřených technologií	300	678	+378
6.	Minimální počet prototypů, funkčních vzorků a software	150	2 689	+2 539
7.	Minimální počet certifikovaných metodik	50	747	+697
Minimální počet aplikovaných výsledků programu		900	7 426	+6 526
Indikátory splnění cílů programu				
8.	Minimálně bude dosaženo 75 % stanovených cílů programu	75 %	100 %	25 %
Indikátory motivačního účinku programu		Podíl	Dosažený podíl	Rozdíl
9.	Minimální podíl neveřejných zdrojů na celkových výdajích programu	30 %	33,6 %	3,6 %

*úspěšně ukončený projekt je ten, který byl řádně ukončen v době stanovené Smlouvou o poskytnutí podpory a nebyl tedy předčasně zastaven v průběhu řešení

5.1 Evaluační okruhy a jednotlivé evaluační otázky

5.1.1 Evaluační okruh 1: Nastavení programu – relevance a koherence programu

V tomto okruhu byla pozornost soustředěna na program samotný, proces jeho tvorby a předpoklady jeho vzniku a fungování. Záměrem bylo vyhodnotit, jakým způsobem byl program vytvořen, jak bylo zvoleno zaměření a určeny cíle programu včetně způsobu jejich naplňování (indikátory programu). Dalším cílem bylo zjistit, v jakém prostředí program vznikl, k jakým došlo změnám a jaké jiné programy existují nebo existovaly, a to včetně jejich vzájemné provázanosti (jak u poskytovatele, tak v celém systému VaVal).

Jaké byly hlavní důvody a záměry pro tvorbu Programu ALFA (EO1)?	
Tematický okruh:	Důvody a záměry pro tvorbu programu
Zdroje informací (dat):	Text programu a jeho verze, doprovodné analýzy a podkladové materiály Programu ALFA; Zápisy z jednání předsednictva TA ČR; primární data z řízených rozhovorů, zainteresovaná skupina – tvůrci programu
Evaluační šetření:	Rešerše programu a desk research; Implementační analýza; Řízené rozhovory s tvůrci a administrátory programu
Odpověď na evaluační otázku:	<p>Souběžně se zahájením činnosti TA ČR byl připraven a schválen Program ALFA, jehož záměrem byla podpora projektů aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Hlavní přínos byl očekáván ve zvýšení efektivity výzkumu a vývoje a urychlení transferu výsledků do aplikační sféry.</p> <p>Cíle a obsahové zaměření programu vycházely z předchozích zkušeností tvůrců programu s podobnými programy. Obsahově byl program rozčleněn do tří podprogramů, přičemž jejich příprava a specifikace proběhla v součinnosti s příslušnými ministerstvy.</p> <p>Dosažení cílů programu bylo nastaveno na základě hodnocení souboru indikátorů zvolených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti. Výběr a nastavení indikátorů vycházely ze zkušeností s realizací předcházejících dotačních programů na podporu aplikovaného výzkumu. Zvolené indikátory poskytují základní obraz o úspěšnosti programu, jedná se ovšem o základní a převážně kvantitativní ukazatele.</p>

Vznik Programu ALFA bezprostředně navazuje na zřízení a zahájení činnosti TA ČR. Prakticky jeden měsíc po vzniku TA ČR projednalo předsednictvo první verzi návrhu Programu ALFA, která byla následně zaslána do meziresortního připomínkového řízení. V dalších krocích byl program na základě připomínek dopracován a 8. února 2010 schválen usnesením vlády ČR. Souběžně s tvorbou programu byly připraveny potřebné prováděcí dokumenty a další materiály nutné pro vyhlášení Programu ALFA. Např. Pravidla a kritéria pro hodnocení projektů, příprava databáze hodnotitelů a další. Díky těmto aktivitám došlo k vyhlášení první veřejné soutěže Programu ALFA již dne 24. 3. 2010. K tomu je nutné poznamenat, že v té době měla Kancelář TA ČR omezený počet zaměstnanců a minimální zkušenosti s dotačními programy na podporu VaVal. To potvrzují i zkušenosti administrátorů přítomných při začátcích koordinace Programu ALFA, přičemž informační systém PATRIOT byl ve vývoji a všechna projektová dokumentace probíhala v listinné podobě.

Jistou personální nezkušenost jak zaměstnanců, tak představitelů TA ČR, vykompenzovalo využití dobrých praxí obdobných zahraničních agentur (jako modelový příklad je zmiňována finská agentura TEKES), konzultacemi a analytickými materiály vypracovanými Technologickým centrem Akademie věd ČR (dále jen TC AV ČR) a velkým pracovním nasazením představitelů a zaměstnanců TA ČR (podrobněji viz. [příloha 5 – Vyhodnocení řízených rozhovorů](#)).

Záměrem bylo vytvořit program na podporu projektů aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Výsledky projektů měly najít uplatnění v nových produktech, výrobních postupech a službách. Zvláštní důraz byl kladen na posílení spolupráce výzkumných organizací a podniků ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích a na následnou realizaci výzkumných výsledků v praxi. Hlavní přínos byl očekáván ve zvýšení efektivity výzkumu a vývoje a urychlení transferu výsledků do aplikační sféry.

Z tohoto záměru vycházely **cíle programu**, které spočívaly v dosažení výrazného zvýšení množství a kvality nových poznatků aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů, ochrany a tvorby životního prostředí a udržitelného rozvoje dopravy, které budou aplikovatelné v podobě inovací. Tyto poznatky měly následně vést k posílení výkonnosti ekonomických subjektů, růstu konkurenceschopnosti hospodářství a společnosti České republiky a zvýšení kvality života jejích obyvatel prostřednictvím rozvoje progresivních technologií, materiálů a systémů, zvyšování kvality životního prostředí a udržitelného rozvoje dopravy.

Obsahově byl Program ALFA rozdělen do tří podprogramů (PP):

1. Progresivní technologie, materiály a systémy
2. Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí
3. Udržitelný rozvoj dopravy

Z obsahového zaměření Programu ALFA je zřejmé, že pracovníci a představitelé TA ČR vycházeli při jeho přípravě a zejména při specifikaci jednotlivých podprogramů ze zkušeností z tehdejších dotačních programů a poznatků z dotčených oborů. Trvání na stanovení stejných parametrů podpory v rámci všech podprogramů, především financování výzkumu a vývoje v oblasti veřejného zájmu, nebylo zcela optimální (týká se převážně PP2).

S ohledem k celkovému rozpočtu programu a průměrné výši podpory na jeden projekt 10 mil. Kč se očekávalo 900 podpořených projektů, přičemž s ohledem na výraznou bonifikaci spolupráce v programu se očekávalo u 720 projektů (tj. 80 %) jejich řešení ve spolupráci podniků s výzkumnými organizacemi. Předpokládaná úspěšnost projektů byla stanovena na 80 % a minimální počet všech aplikovaných výsledků programu byl stanoven na 900, tzn. 1 aplikovaný výsledek na podpořený projekt (podrobněji viz [příloha 3 – Rešerše tvorby Programu](#)).

Do jaké míry odpovídá rekonstruovaná intervenční logika programu jeho dosavadní realizaci a vedou podpořené aktivity k naplňování cílů programu (EO2)?

Tematický okruh:	Původní představa o realizaci programu, změny v programu, podpořené aktivity a naplňování cílů programu, intervenční logika Programu ALFA, evaluační matice.
Zdroje informací (dat):	Text programu a všechny jeho verze, doprovodné analýzy a podkladové materiály Programu ALFA; Hodnotící zprávy a závěry NKÚ, OECD; primární data z řízených rozhovorů, data z dotazníkového šetření; Intervenční logika Programu ALFA
Evaluační šetření:	Rešerše programu; Implementační analýza; Řízené rozhovory s tvůrci a administrátory programu, hlavními řešiteli projektů, dotazování řešitelů a uživatelů projektů

Odpověď na evaluační otázku:

Tvůrci Programu ALFA vycházeli při koncipování programu z tehdy platné legislativy a domácí a zahraniční praxe. Přínosné pro další období bylo, že se podařilo kromě programu připravit pravidla a kritéria pro organizování veřejných soutěží, hodnocení projektů, zajistit oponentní řízení, administraci projektů a další nezbytné činnosti, a to za situace omezeného počtu pracovníků TA ČR a absence potřebných zkušeností.

V prvních letech realizace programu se ovšem ukázalo, že je zapotřebí udělat, konkrétně na základě změn v legislativě, rozpočtu a intenzivnější podpory VaVal, některé zásadní korekce. Došlo k prodloužení programu na 9 let, navýšení rozpočtu programu, k úpravě splnění kritérií programu, k zapracování Národních priorit orientovaného výzkumu a ke změnám ohledně způsobilých a uznaných nákladů tak, aby byly v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb.

Naplnění cílů programu a jeho úspěšnost byla v době jeho schválení nastavena na základě hodnocení souboru indikátorů. To se však v průběhu realizace programu ukázalo jako nedostatečné, a to zejména pro jeho vyhodnocení dle standardních evaluačních kritérií, kterými jsou relevance, účinnost, hospodárnost, stálost a koherence. Z tohoto důvodu byla až následně v roce 2017 vytvořena intervenční logika Programu ALFA. Poté byla z této intervenční logiky vytvořena a schválena evaluační matice Programu ALFA, tedy evaluační okruhy a evaluační otázky pro hodnocení programu. Z předloženého průběžného hodnocení programu pak vyplývá, že dochází k naplňování cílů programu a program je hodnocen jako úspěšný.

Tvůrci Programu ALFA měli celkem jasnou rámcovou představu o způsobu realizace programu, která ovšem vycházela z tehdejších právních předpisů, zvyklostí, zkušeností a poznatků zpracovatelů a příkladů domácích i zahraničních dobrých praxí. Ačkoliv nebylo provedeno plnohodnotné ex-ante hodnocení programu, byly zpracovány analýzy a další podkladové materiály napomáhající správnému zacílení programu i jeho implementaci. Nicméně intervenční logika a teorie změny zpracovány nebyly (což však odpovídalo tehdejšímu zvyklostem při koncipování veřejných výdajových programů). Důležité je, že se podařilo kromě vlastního programu připravit pravidla a kritéria i pro organizování veřejných soutěží, hodnocení projektů, zajistit oponentní řízení, administraci projektů a další nezbytné činnosti. Důležité dále bylo, že celý proces přípravy a schválení programu prošel řádným připomínkovým a schvalovacím řízením. To v žádném případě neznámá, že realizace programu zpočátku probíhala bez chyb a nedostatků. Vyskytly se případy hlavně organizačního a technického charakteru, jednalo se konkrétně o nedodržení všech regulí transparentnosti první veřejné soutěže (uchazečům nebyly při vyhlášení soutěže sděleny prahové a maximální hodnoty počtu bodů, existovala personální provázanost osob, které byly členy poradních orgánů TA ČR s příjemci podpory). Kromě toho poskytovatel nevyžadoval včasné uzavírání smluv o využití výsledků a u některých příjemců nezajistil, aby včas

převáděli část účelové podpory dalším účastníkům. Náročné začátky potvrzují i administrátoři a tvůrci Programu ALFA, kteří mnohdy pracovali nad rámec svých povinností, aby zvládli zadministrovat všechny návrhy podaných návrhů projektů v listinné podobě (tedy bez funkčního informačního systému) po vyhlášení první veřejné soutěže. Protože šlo o první program TA ČR, nebyla jasná představa o průběhu realizace a mnoho věcí bylo nastaveno až „za běhu“. Poskytovatel do programu zakomponoval a následně uplatňoval následující parametry programu, které vycházely z tehdejších předpisů, zvyklostí a zkušeností:

- Doba trvání programu byla stanovena na 6 let, od roku 2011 do roku 2016. Celkové výdaje na program byly na období trvání programu rozvrženy v souladu s předpokládaným postupným vyhlášováním veřejných soutěží a ve vazbě na očekávanou průměrnou délku projektů (podrobněji viz [příloha 3 – Rešerše tvorby Programu](#)).
- Podpora byla poskytována formou dotace na uznané náklady právníkem nebo fyzickým osobám (v souladu s tehdejšími právními předpisy). Intenzita podpory byla stanovena jako procento uznaných nákladů projektu, byla vypočtena pro každý programový projekt i pro každého příjemce a dalšího účastníka samostatně podle Rámce⁶. Bez ohledu na typ příjemce je maximální intenzita podpory na jeden projekt 80 % celkových uznaných nákladů. (Pro jednotlivé kategorie příjemců a dalších účastníků jsou uvedeny v [příloze 2 – Statistická analýza veřejných soutěží](#)).
- V Programu ALFA bylo rozhodnuto, že budou podporovány pouze takové projekty, které odůvodněně předpokládají dosažení alespoň jednoho z následujících druhů výsledků (dle Rejstříku informací o výsledcích): patent, poloprovoz, ověřená technologie, výsledky s právní ochranou – užitečný vzor, průmyslový vzor, technicky realizované výsledky – prototyp, funkční vzorek, certifikované metodiky a postupy a mapy s odborným obsahem a software.
- Předpokladem pro poskytnutí podpory musí být účast a úspěch ve veřejné soutěži při výběru projektů Programu ALFA. U každého návrhu projektu bylo hodnoceno dodržení soutěžní lhůty stanovené vyhlášením veřejné soutěže, formálních podmínek pro podání návrhu projektu, daných vyhlášením veřejné soutěže a prokázání způsobilosti příjemce a dalších účastníků. Každý návrh projektu byl hodnocen nejméně dvěma odbornými posudky nezávislých oponentů.
- Při hodnocení návrhů projektů byl zvýšený důraz kladen především na kapacity výzkumného týmu, jeho prokazatelnou kvalitu, očekávané přínosy projektu z hlediska cílů programu, existenci významných tržních příležitostí a schopnost realizovat výsledky výzkumu a vývoje v praxi, účinnou spolupráci mezi podniky a výzkumnými organizacemi a velikost motivačního efektu podpory.

V průběhu realizace programu v jeho prvních letech se na základě legislativních změn, navýšení rozpočtu a potřeby intenzivnější podpory VaVaI ukázalo, že bylo zapotřebí udělat řadu důležitých změn v programu. Konkrétně v roce 2013 byly projednány, zapracovány a schváleny tyto důležité změny v programu (platné doposud):

⁶ Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací – Úřední věstník Evropské unie C 323, 30. 12. 2006.

1. **Prodloužení doby trvání programu** do roku 2019, tj. na 9 let, a jeho rozšíření o čtvrtou veřejnou soutěž ve výzkumu, vývoji a inovacích. Následně po schválení změn v programu byla vyhlášena 1. listopadu 2013 čtvrtá veřejná soutěž.
2. **Navýšení rozpočtu programu v souladu s návrhem výdajů státního příspěvku na výzkum, experimentální vývoj a inovace.** Byl navýšen rozpočet programu na rok 2014 s výhledem na léta 2015 a 2016 a indikativním výpočtem pro roky 2017–2018. V letech 2018–2019 se počítá převážně jen s aktivitami evaluace, monitorování, posuzování a zajištění výsledků průmyslově právní ochranou.
3. S navýšením rozpočtu musely být změněny **parametry programu a rovněž musela být upravena kritéria splnění cílů programu.** Program za změněné situace předpokládá 900 podpořených projektů, přičemž s ohledem na výraznou bonifikaci spolupráce v programu se očekává u 720 projektů (tj. 80 %) řešení ve spolupráci podniků s výzkumnými organizacemi. Hodnota předpokládaného podílu projektů řešených ve spolupráci byla zvýšena z původních 65 % na 80 % na základě vyhodnocení průběžně dosahovaného podílu u doposud podpořených projektů v 1. až 3. veřejné soutěži Programu ALFA. Předpokládá se účast 1 900 subjektů do řešení podpořených projektů v následující struktuře: 665 malých a středních podniků, 380 velkých podniků a 855 výzkumných organizací.
4. Došlo k zapracování **Národních priorit orientovaného výzkumu**, experimentálního vývoje a inovací formou promítnutí do jednotlivých podprogramů tak, aby jejich zaměření reflektovalo příslušné oblasti a podoblasti priorit (podrobněji viz [příloha 3 – Rešerše tvorby Programu](#)).
5. **Změna se uskutečnila v chápání a sjednocení terminologie ohledně způsobilých a uznaných nákladů** tak, aby byla v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Tyto změny byly návazně zakomponovány do všech dokumentů Programu ALFA.

Hodnocení dosažení cílů programu bylo při jeho schválení nastaveno na základě hodnocení **souboru indikátorů** určených pro monitorování průběhu plnění programu a hodnocení jeho celkové výkonnosti a úspěšnosti.

Výběr a nastavení indikátorů vycházelo ze zkušeností předcházejících dotačních programů na podporu aplikovaného výzkumu. Indikátory byly rozděleny do čtyř kategorií dle své povahy, a to na indikátory realizace programu, indikátory výsledků programu, indikátory splnění cílů programu a indikátory motivačního účinku (podrobněji viz [příloha 1 – Metodika](#) či stručný přehled v tomto dokumentu v kapitole 5). Tato kritéria mají podobu indikátorů výstupů. Každému indikátoru byla přidělena cílová hodnota. Zvolené indikátory poskytují základní obraz úspěšnosti programu. Je však nutné dodat, že se jedná jen o základní a převážně kvantitativní ukazatele úspěšnosti programu. Tehdy šlo o první dotační program aplikovaného výzkumu v TA ČR, jemuž odpovídaly charakter a struktura zvolených indikátorů. Je také nutné doplnit, že se jednalo v té době o zcela běžnou praxi v domácím prostředí podpory VaVaI.

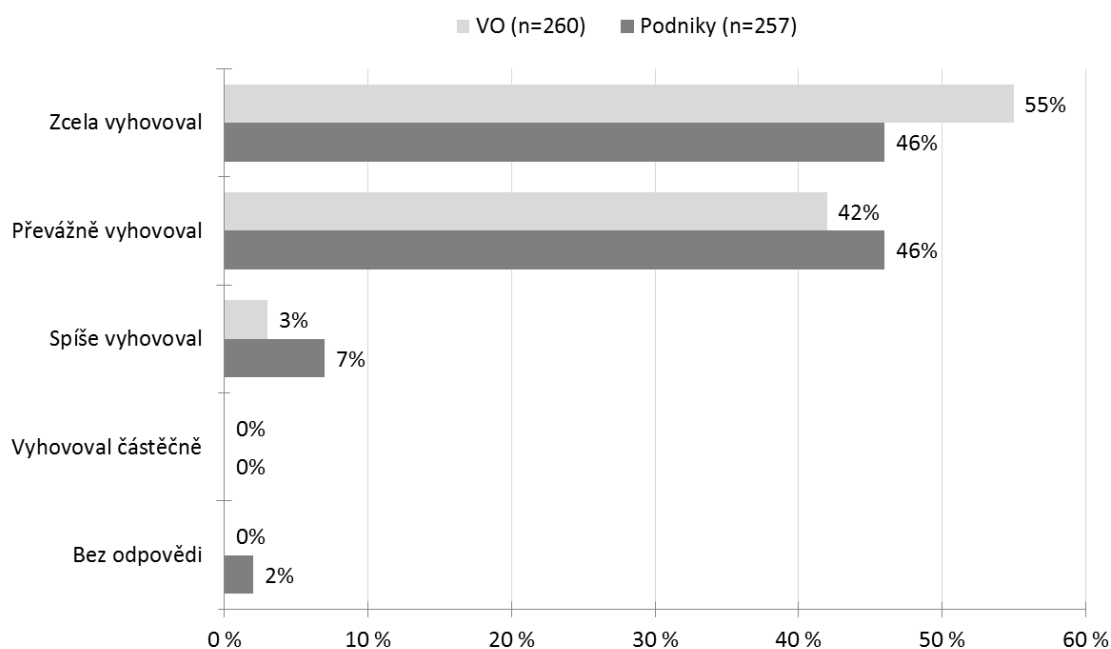
Avšak již v průběhu realizace Programu se toto hodnocení ukázalo jako nedostatečné. Zejména pokud šlo o jeho zhodnocení dle standardních evaluačních kritérií, kterými jsou relevance, účinnost, hospodárnost, stálost a koherence. Z tohoto důvodu byla až následně, konkrétně v roce 2017, vytvořena

intervenční logika Programu ALFA. Dále byla z této intervenční logiky vytvořena a schválena evaluační matice Programu, tedy evaluační okruhy a evaluační otázky pro hodnocení programu. Z předloženého průběžného hodnocení programu pak vyplývá, že **dochází k naplňování cílů Programu a Program je hodnocen jako úspěšný a v řadě uznávaných výstupů budou plánované parametry dokonce překročeny.**

Klíčovou otázkou pro hodnocení relevance Programu bylo, zda podpořené aktivity vedou k naplňování cílů Programu a porovnání cílů a zaměření Programu s cíli a zaměřením jednotlivých podpořených projektů. V tomto směru hodnocení Programu vychází z uskutečněného dotazníkového šetření s řešiteli a uživateli podpořených projektů a dále z osobních hloubkových rozhovorů s řešiteli projektů a uživateli výstupů.

Obecně lze konstatovat, že **zaměření programu vyhovovalo řešitelům projektů pro realizaci jejich výzkumného úmyslu (návrhu), a to zcela nebo ve značné míře.** Dokládá to následující graf:

Graf 1: Do jaké míry vyhovoval Program ALFA žadatelům pro realizaci jejich výzkumného návrhu?



Hodnocení na škále 1 – 4, kde 1 = zcela vyhovoval, 2 = převážně vyhovoval, 3 = spíše vyhovoval a 4 = vyhovoval jen částečně

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

V návaznosti na shodu výzkumného úmyslu (záměru) s Programem ALFA byla položena otázka, do jaké míry museli řešitelé upravovat svůj výzkumný návrh podmínkám a požadavkům Programu ALFA. Výsledky odpovědí korespondují se zjištěním v předchozí otázce o tom, do jaké míry vyhovoval Program ALFA jejich výzkumnému záměru. **Většina řešitelů projektů uvádí, že svůj výzkumný návrh zpravidla nemusela modifikovat,** a pokud ano, tak jen minimálně. Shodně řešitelé vypovídali i během řízených rozhovorů, kde **zaměření a požadavky Programu ALFA často vyzdvihovali jako vhodně**

nastavené a neomezující jejich výzkumné téma. V tomto směru lze konstatovat, že Program svou šíří neomezoval podnětné a později úspěšné projekty.

Tvůrci programu se taktéž shodují, že zaměření a cíle programu byly podložené a vhodně zvolené.

Jaké bylo postavení programu v systému podpory VaVal v ČR v době jeho tvorby a jak zapadá do systému podpory VaVal v ČR a do portfolia poskytovatele v současnosti (EO3)?

Tematický okruh: Postavení Programu ALFA v systému podpory VaVal

Zdroje informací (dat): Text programu, kontextuální analýza, desk research; Řízené rozhovory

Evaluační šetření: Rešerše programu a desk research dalších nástrojů podpory; Kontextuální analýza; Řízené rozhovory s hlavními řešiteli a tvůrci programu

Odpověď na evaluační otázku:

Program ALFA souvisí se vznikem TA ČR, záměrem byla nezávislost agentury a nahrazení jednotlivých resortních programů podpory VaVal.

V porovnání s obdobnými programy jiných poskytovatelů je Program ALFA hodnocen příznivě. Podrobná analýza probíhajících programů na podporu výzkumu, vývoje a inovací ukazuje, že Program ALFA vhodně doplňuje a rozšiřují kromě vlastních programů TA ČR, jako je navazující program EPSILON či programy Centra kompetence a nově Národní centra kompetence, též dotační resortní programy ministerstev. Jedná se zejména o ukončený program TIP administrovaný MPO, ale rovněž i další dotační programy, které jsou ve zprávě uvedeny.

Program ALFA vznikl v době probíhající reformy podpory VaVal, jejíž součástí bylo i zřízení TA ČR jako takové, kdy měl Program nahradit jednotlivé resortní nástroje podpory VaVal. Toho bylo dosaženo jen částečně, kdy např. u MPO, MV, MZd a MZe⁷ byla podpora VaVal z národních zdrojů ponechána. U některých resortů však došlo k začlenění části výzkumné agendy a témat pod správu TA ČR. Postavení těchto resortů v oblasti podpory VaVal bylo tímto krokem oslabeno, což vyvolalo nesouhlas zejména ze strany dotčených resortů.

Do příprav prvního draftu Programu byla zapojena Asociace výzkumných organizací (AVO), která stála u zrodu celé agentury. Proběhly také konzultace s AV ČR a ÚOHS. Zaměření, cíle i způsob implementace programu byly koncipovány na základě předchozích zkušeností (i zahraničních) s podobnými programy. Do vymezení Programu ALFA byl promítnut, v té době již běžící, program TIP (administrovaný MPO), aby byly programy komplementární a nedošlo k tématickému překryvu, a to zejména u podprogramu 1.

Program ALFA se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zejména v oblasti progresivních technologií, materiálů a systémů, energetických zdrojů a ochrany a tvorby životního prostředí a dále v oblasti udržitelného rozvoje dopravy. Program dále usiluje o zvýšení

⁷ MV – Ministerstvo vnitra ČR, MZd – Ministerstvo zdravotnictví ČR, MZe – Ministerstvo zemědělství ČR.

intenzity a účinnosti spolupráce ve výzkumu a vývoji mezi jednotlivými subjekty, zvláště pak mezi podniky a výzkumnými organizacemi. V tomto směru měl a doposud má Program ALFA v systému národní podpory nezastupitelné místo svým zaměřením a rozsahem.

Podporu VaVaI poskytuje celá řada subjektů, jako jsou ministerstva, vládní organizace včetně TA ČR, EU (operační programy ESIF), zahraniční poskytovatelé aj. (podrobněji viz [příloha 4 – Vyhodnocení dotazníkových šetření](#)) **Zkušenosti s jinými poskytovateli podpory VaVaI, vyjma TA ČR, potvrdila naprostá většina výzkumných organizací a velká většina podniků.**

Analýza probíhajících programů na podporu výzkumu, vývoje a inovací naznačuje, že Program ALFA vhodně tematicky doplňují a rozšiřují další programy TA ČR, jako je navazující Program EPSILON či programy Centra kompetence a nově Národní centra kompetence. Program též doplňuje dotační resortní programy ministerstev. Jedná se zejména o nejen ukončený Program TIP či stále realizovaný Program TRIO, oba administrované MPO, ale i další dotační programy, jejichž stručný přehled uvádíme v tabulce níže:

Tabulka 3: Výběr dotačních programů ministerstev

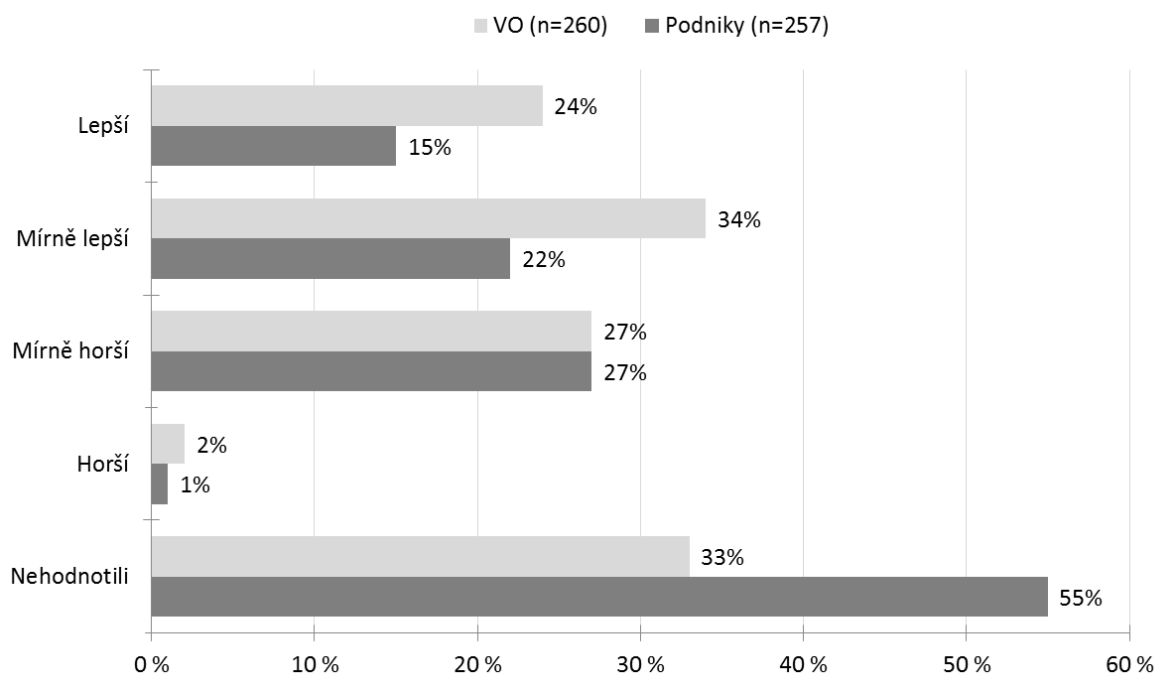
Název programu	Poskytovatel	Zahájení	Ukončení	Finance – veřejná podpora (v mil. Kč)
TRIO	MPO	2016	2022	6 086
TIP	MPO	2009	2014	11 000
Program aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025, ZEMĚ	MZE	2017	2025	3 557
Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2015–2022	MZd	2015	2022	6 500
Programy aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI)	MK	2011	2017	1 909
Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016–2022 (NAKI II)	MK	2016	2022	2 857
Výzkumný program Výzkumného fondu pro uhlí a ocel	MŠMT	2008	2019	29
Program bezpečnostního výzkumu České republiky	MV	2010	2015	2 394
Program bezpečnostního výzkumu České republiky	MV	2015	2020	2 200
Obranný aplikovaný výzkum, experimentální vývoj a inovace	MO	2011	2017	1 618

Výše uvedené dotační programy patří mezi nejvíce frekventované. Pro podporu aplikovaného výzkumu jsou nesporně důležité také Operační programy jako například: **MPO: Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost; MŠMT: Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání; HM Praha: Operační program Praha – pól růstu ČR.**

Z předchozích operačních programů lze vyzdvihnout např. **MŠMT: Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI)** a **Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK)** či **MPO: Operační program podnikání a inovace (OPPI)**.

Hodnocení Programu ALFA v porovnání s podobnými programy ostatních poskytovatelů vyznělo mírně ve prospěch TA ČR, což lze hodnotit příznivě. Jako lepší nebo mírně lepší hodnotí Program ALFA v porovnání s podobnými programy ostatních poskytovatelů většina výzkumných organizací. Rovněž tak řešitelé ze strany podniků označují Program ALFA za lepší v porovnání s obdobnými programy jiných poskytovatelů. Na Programu ALFA oceňují hlavně jeho **jednoduchou a srozumitelnou administrativu** a jasná a transparentní pravidla účasti a realizace programu. Současně se značná část řešitelů, zejména ze strany podniků, hodnocení vyhnula. Důvodem může být nedostatek zkušeností nebo nejistota při srovnání poskytovatelů.

Graf 2: Hodnocení Programu ALFA v porovnání s podobnými programy ostatních poskytovatelů (%)



Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

O pozitivním hodnocení a zkušenostech z realizace Programu ALFA svědčí skutečnost, že naprostá většina výzkumných organizací a podniků má v úmyslu účastnit se podobného programu na podporu výzkumu a vývoje i v budoucnosti. Konkrétně se tak vyjádřilo 94 % výzkumných organizací a 83 % podniků.

Řešitelé projektů Programu ALFA v porovnání s obdobnými programy nejvíce oceňují především:

- Kromě finanční podpory je pro řešitele velmi důležité tématické zaměření programu a odborná stránka řešení projektu.
- Podniky a výzkumné organizace významně upozorňují na potřebu přijatelné administrativní zátěže pro dotační programy, která je v porovnání s ostatními programy vnímána pozitivně.
- Pro podniky je důležitým parametrem spolupráce s dalšími subjekty, primárně kontakt a součinnost s výzkumnou sférou. Pro výzkumné organizace je pak důležitý požadavek praktického uplatnění výstupů výzkumu a využití v praxi⁸, viz. [Příloha 5 – Vyhodnocení řízených rozhovorů](#).

5.1.2 Evaluační okruh 2: Dosahované výstupy, výsledky a reálné dopady programu – účinnost a stálost programu

Tento evaluační okruh představuje těžiště a nejobsáhlejší část hodnocení Programu ALFA. Zabývá se naplňováním cílů programu, plněním/neplněním jednotlivých indikátorů kvantitativní povahy, výskytem případných bariér a v neposlední řadě také zamýšlenými a nezamýšlenými výstupy a přínosy programu. Zkoumá se taktéž význam motivačního účinku zapojených subjektů pro řešení projektů a také to, zda by výsledků VaVaI bylo dosaženo i bez podpory programu. Podrobněji jsou tato témata rozebrána v následujících třech evaluačních otázkách (EO4, EO5 a EO6).

Dochází k naplňování cílů programu a pokud ano, jakým způsobem (EO4)?	
Tematický okruh:	Naplňování cílů programu
Zdroje informací (dat):	IS VaVaI – RIV a CEP; IS poskytovatele; Implementační plány, zprávy o implementaci projektů a dosažených výsledků poskytovatele; dotazníkové šetření, řízené rozhovory
Evaluační šetření:	Statistická analýza; zpráva o implementaci, řízené rozhovory s hlavními řešiteli; dotazníkové šetření
Odpověď na evaluační otázku:	
Pro naplňování cílů programu byl vytvořen, poté upraven a schválen seznam indikátorů, který umožňuje sledovat a korigovat jeho realizaci. V Programu ALFA již došlo k naplnění všech vymezených indikátorů, ve většině případů výrazně nad výchozí hodnotu.	
Výchozí hodnota 900 podpořených projektů byla naplněna, když bylo ve čtyřech VS podpořeno 961 projektů, z toho jich bylo 897 řešeno ve spolupráci PO a VO a 947 bylo úspěšně ukončeno. I další indikátory realizace programu byly	

⁸ Konkrétní vyjádření: „praktické uplatnění dává smysl našemu snažení a pocit uspokojení, že se to podařilo – zemědělská výroba“.

splněny nad očekávání. Výchozí hodnoty indikátorů výsledků programu byly překročeny výrazně, nejvíce „Minimální počet prototypů, funkčních vzorků a software“, který přesáhl výchozí hodnotu 150 o 2 539 výsledků.

Celkové náklady (k 1. 2. 2018) na řešení podpořených projektů dosáhly částky 14 392 mil. Kč. Účelová podpora činila 9 251 mil. Kč (64,3 %), zbývajících 5 127 mil. Kč (35,7 %) tvoří zdroje na straně řešitelů. Intenzita podpory ze státního rozpočtu pro program je v souladu s očekávanou maximální hodnotou (65 %).

Mezi neúspěšnější organizace, co se účastí v podpořených projektech a výše dotací týče, patří především technicky zaměřené vysoké školy – České vysoké učení technické v Praze (199 projektů, cca 800 mil. Kč) a Vysoké učení technické v Brně (160 projektů, cca 520 mil. Kč). S odstupem pak následují další vysoké školy. Mezi podniky patří k těm neúspěšnějším Ústav jaderného výzkumu Řež, a.s., SYNPO, a.s., DEKONTA, a.s. či ATEM – Ateliér ekologických modelů, s.r.o.

V projektech podpořených v programu bylo k datu dosaženo celkem 9 050 výsledků různých druhů dle klasifikace RIV. A z celkového počtu 5 059 očekávaných a uznávaných výsledků programu jich bylo do rozhodného okamžiku dosaženo celkem 4 246, což představuje cca 84 %.

Monitorování a vyhodnocování naplňování cílů programů je běžnou a podstatnou součástí implementace programů podpory. V Programu ALFA byly identifikovány závazné indikátory programu, které jsou součástí textu programu. Indikátory byly vybrány na základě charakteru a zaměření programu, jejich cílové hodnoty pak na základě analýzy obdobných programů. Indikátory mají za cíl sledovat a korigovat naplňování cílů programu.

V Programu ALFA bylo podáno do všech čtyř vyhlášených VS celkem 3 501 návrhů projektů, z nichž bylo 961 podpořeno. Celková míra úspěšnosti je tedy 27,4 %. S každou vyhlášenou VS se zvyšoval počet podaných návrhů projektů (z 656 v 1. VS až na 1 019 ve 4. VS). Počet podpořených projektů pak byl závislý především na výši finančních prostředků určených na danou soutěž. V každé soutěži byl, s jedinou výjimkou, velmi podobný počet podpořených projektů (256 v 1. VS, 249 ve 2. VS, 167 ve 3. VS⁹ a 289 ve 4. VS). Míra úspěšnosti podpory se pak s každou VS snižovala.

Velký rozdíl mezi jednotlivými VS je patrný též u projektů, které nebyly přijaty do soutěže. Tyto projekty, které nesplnily formální kritéria nutná pro zařazení do VS, byly vyřazeny. Vzhledem k vysokému podílu takovýchto projektů v prvních dvou VS (24 % resp. 19 %), bylo před 3. VS přikročeno k úpravám, kdy uchazeči měli možnost některé chybějící dokumenty na vyžádání doplnit. Výsledkem pak bylo výrazné snížení podílu nepřijatých projektů do soutěže (2 % resp. 4 %). V celkovém úhrnu pak nebylo do VS přijato celkem 377 projektů.

⁹ Pokles ve 3. VS souvisel se sníženou finanční alokací ze státního rozpočtu (SR). Taktéž došlo ke snížení intenzity podpory jednotlivým projektům, příjemcům a dalším účastníkům. To mělo za následek pokles počtu podpořených projektů.

Tabulka 4: Statistika podaných návrhů projektů v Programu ALFA

Veřejná soutěž	podané ¹⁰		v tom: nepřijaté ¹¹		nevybrané ¹²		vybrané, nepodpořené ¹³		podpořené ¹⁴	
	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]
TA01	656	100,0	158	24,1	161	24,5	81	12,3	256	39,0
TA02	832	100,0	157	18,9	304	36,5	122	14,6	249	29,9
TA03	994	100,0	17	1,7	410	41,2	400	40,2	167	16,8
TA04	1 019	100,0	45	4,4	317	31,1	368	36,1	289	28,4
TA celkem	3 501	100,0	377	10,8	1 192	34,0	971	27,7	961	27,4

Zdroj: ISTA

Největší zájem žadatelů byl o PP1 (zaměřený na progresivní technologie, materiály a systémy), kam bylo ve všech VS podáno 1 916 projektů, což představuje více než polovinu (55 %) ze všech podaných projektů. Přibližně poloviční počet (1 021, 29 %) byl podán do PP2 (zaměření na energetiku a životní prostředí) a nejmenší počet pak do PP3 se zaměřením na udržitelný rozvoj dopravy (564 projektů, 16 %). Zájem o jednotlivé PP byl do velké míry výsledkem alokace prostředků na jednotlivé PP, kdy na PP1 i na PP2 bylo vyčleněno po 40 % prostředků a na PP3 pak zbývajících 20 %. Podíl úspěšných projektů pak odráží zájem o jednotlivé PP. Ačkoliv nejvíce projektů bylo podpořeno v PP1 (424, 44,1 %), vzhledem k velkému zájmu žadatelů je podíl podpořených jen 22 %. V PP2 bylo podpořeno 330 projektů (32 %) a v PP3 nejméně – 207 projektů (37 %).

¹⁰ Všechny projekty doručené do TA ČR ve VS v Programu ALFA.

¹¹ Podané projekty, které nesplnily formální podmínky přijetí a nebyly přijaty do VS.

¹² Přijaté projekty, které nebyly vybrány k podpoře.

¹³ Projekty vybrané k podpoře, které nebyly podpořeny z důvodu nedostatku financí, nebo s jejich zástupci nebyla podepsána smlouva.

¹⁴ Projekty vybrané k podpoře, s jejichž zástupci byla podepsána smlouva o poskytnutí podpory. Podíl podpořených projektů je roven míře úspěšnosti (podíl podpořených a podaných projektů) v soutěži/programu.

Tabulka 5: Počet podaných, vybraných a podpořených projektů k 1. 2. 2018, ALFA

Podprogram	podané ¹⁵		v tom: nepřijaté ¹⁶		nevybrané ¹⁷		vybrané, nepodpořené ¹⁸		podpořené ¹⁹	
	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]
PP 1	1916	54,7	217	6,20	533	15,22	742	21,19	424	12,1
PP2	1021	29,2	118	3,37	392	11,20	181	5,17	330	9,4
PP3	564	16,1	42	1,20	267	7,63	48	1,37	207	5,9
TA celkem	3 501	100,0	377	10,8	1192	34,0	971	27,7	961	27,4

Zdroj: ISTA

Celkové náklady na řešení všech podpořených projektů dosáhly částky 14 392 mil. Kč. Z celkových nákladů tvoří účelová podpora 9 251 mil. Kč (64,3 %), zbývajících 5 127 mil. Kč (35,7 %) tvoří zdroje na straně řešitelů. Intenzita podpory ze státního rozpočtu za program je pak přibližně stejná jako očekávaná maximální hodnota 65 %.

¹⁵ Všechny projekty doručené do TA ČR ve VS v Programu ALFA.

¹⁶ Podané projekty, které nesplnily formální podmínky přijetí a nebyly přijaty do VS.

¹⁷ Přijaté projekty, které nebyly vybrány k podpoře.

¹⁸ Projekty vybrané k podpoře, které nebyly podpořeny z důvodu nedostatku financí nebo s jejich zástupci nebyla podepsána smlouva.

¹⁹ Projekty vybrané k podpoře, s jejichž zástupci byla podepsána smlouva o poskytnutí podpory. Podíl podpořených projektů je roven míře úspěšnosti (podíl podpořených a podaných projektů) v soutěži/programu.

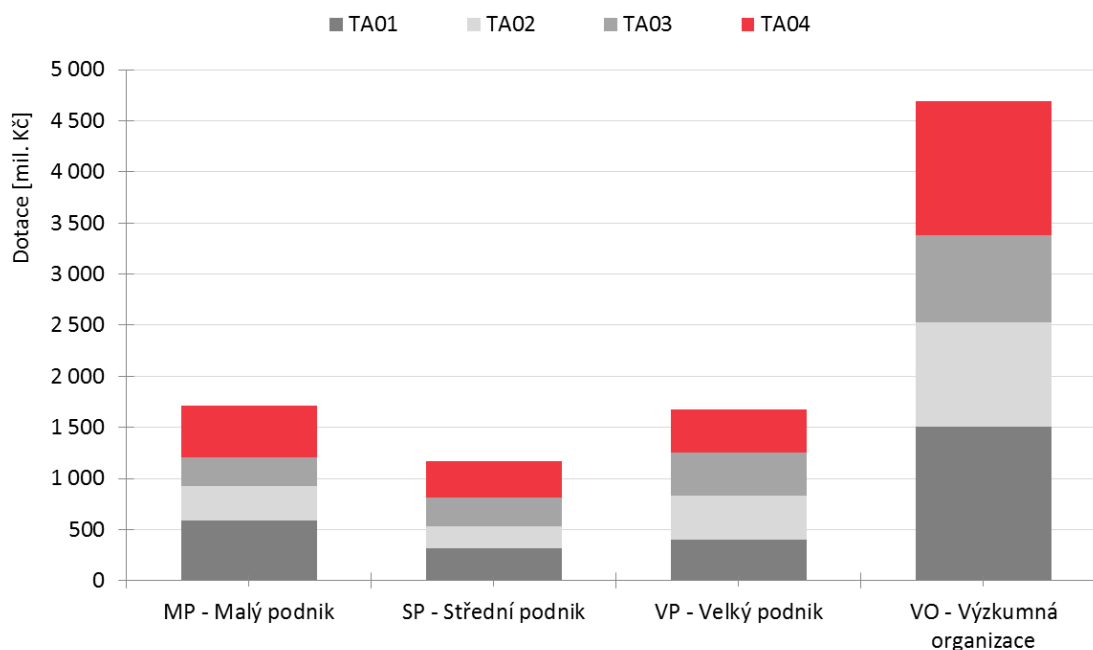
Tabulka 6: Výše podpory podle typu účastníka (v mil. Kč), Program ALFA

Typ organizace	TA01		TA02		TA03		TA04		ALFA	
	mil. Kč	Podíl [%]	mil. Kč.	Podíl [%]	mil. Kč.	Podíl [%]	mil. Kč.	Podíl [%]	mil. Kč.	Podíl [%]
MP – Malý podnik	593	6,4	333	3,6	285	3,1	506	5,5	1 716	18,6
SP – Střední podnik	319	3,4	215	2,3	284	3,1	350	3,8	1 167	12,6
VP – Velký podnik	404	4,4	431	4,7	414	4,5	426	4,6	1 676	18,1
VO – Výzkumná organizace	1 505	16,3	1 018	11,0	860	9,3	1 308	14,1	4 692	50,7
Celkem	2 821	30,5	1 997	21,6	1 842	19,9	2 590	28,0	9 251	100,0

Zdroj: ISTA

Polovinu z celkového objemu finančních prostředků ze státního rozpočtu získaly výzkumné organizace (VO) – 4 692 mil. Kč, nejvíce veřejné vysoké školy (VVS), konkrétně 2 893 mil. Kč. U podniků z celkového úhrnu dotací 4 559 mil. Kč připadá nejvíce malým (MP) a velkým (VP) podnikům. Oběma kategoriím cca 1 700 mil. Kč. Ačkoli je absolutní výše dotací mezi podniky a VO prakticky shodná, velký rozdíl je v intenzitě podpory. U VO tvoří podpora více než 90 % celkového rozpočtu (u VVS a ústavů AV ČR až 95 %), u podniků pak méně než polovinu (49 %), záleží však na velikosti podniku. Podniky se pak podílejí na celkovém rozpočtu programu (veřejné i soukromé výdaje) přibližně dvěma třetinami, VO zbývající třetinou. Podobně jako u výše dotace je i počet organizací účastnících se podpořených projektů vyrovnaný, i když s malou převahou podniků. Těch se účastní 1 312 (52 %). Počet účastí VO je pak 1 227 (48 %). V průměru se tak každého podpořeného projektu účastní více než jeden podnik a jedna výzkumná organizace. Celkem 896 projektů (94 %) je řešeno nejméně jednou VO a jedním podnikem. Podpora této spolupráce je jedním z hlavních cílů programu. Následující graf zobrazuje rozdělení účelové podpory účastníkům podle jejich typu. Sloupce zahrnují všechny veřejné soutěže, které jsou zde barevně rozlišeny (viz legenda grafu).

Graf 3: Struktura schválené účelové podpory podle typu účastníka a VS, Program ALFA [mil. Kč]



Zdroj: ISTA

Mezi organizacemi byla nejčastějším účastníkem projektu výzkumná organizace (48,3 %) a nejméně častým účastníkem středně velký podnik (12,7 %). Nejvíce účastí bylo ve čtvrté veřejné soutěži (793; 31,2 %).

Tabulka 7: Účasti organizací v Programu ALFA

Typ organizace	TA01		TA02		TA03		TA04		ALFA	
	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]
MP – Malý podnik	162	6,4	135	5,3	76	3,0	164	6,5	537	21,2
SP – Střední podnik	80	3,2	74	2,9	62	2,4	107	4,2	323	12,7
VP – Velký podnik	96	3,8	128	5,0	89	3,5	139	5,5	452	17,8
VO – Výzkumná organizace	318	12,5	302	11,9	224	8,8	383	15,1	1227	48,3
Celkem	656	25,8	639	25,2	451	17,8	793	31,2	2539	100,0

Zdroj: ISTA

Unikátních organizací, které podaly projekt v rámci Programu ALFA, bylo celkem 2 083, z toho nejvíce malých podniků (1 114; 53,5 %). Největší počet podpořených unikátních organizací vykázala opět čtvrtá veřejná soutěž (1 025; 49,2 %).

Tabulka 8: Unikátní počet podniků a VO, které se ucházely o podporu z Programu ALFA

Typ organizace	TA01		TA02		TA03		TA04		ALFA	
	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]
MP – Malý podnik	354	17,0	438	21,0	469	22,5	491	23,6	1114	53,5
SP – Střední podnik	130	6,2	191	9,2	206	9,9	213	10,2	426	20,5
VP – Velký podnik	136	6,5	170	8,2	180	8,6	201	9,6	385	18,5
VO – Výzkumná organizace	106	5,1	112	5,4	108	5,2	120	5,8	158	7,6
Celkem	726	34,9	911	43,7	963	46,2	1025	49,2	2083	100,0

Zdroj: Zdrojová tabulka projektů, údaje k 31. 7. 2017

Pokud nebudeme počítat účasti, ale každý jednotlivý podnik jednou z hlediska jeho účasti ve veřejné soutěži nebo v celém programu, zjistíme, že v rámci Programu ALFA **bylo podpořeno 891 unikátních organizací a z toho nejvíce malých podniků (384, 43,1 %)**. Největší počet podpořených unikátních organizací vykazala opět čtvrtá veřejná soutěž (545; 61,2 %).

Tabulka 9: Unikátní počet podpořených podniků a VO v Programu ALFA

Typ organizace	TA01		TA02		TA03		TA04		ALFA	
	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]
MP – Malý podnik	180	20,2	180	20,2	177	19,9	200	22,4	384	43,1
SP – Střední podnik	77	8,6	111	12,5	103	11,6	118	13,2	189	21,2
VP – Velký podnik	96	10,8	110	12,3	104	11,7	128	14,4	208	23,3
VO – Výzkumná organizace	91	10,2	93	10,4	89	10,0	99	11,1	110	12,3
Celkem	444	49,8	494	55,4	473	53,1	545	61,2	891	100,0

Zdroj: Zdrojová tabulka projektů, údaje k 31. 7. 2017

Nejvíce unikátních organizací bylo podpořeno v prvním podprogramu (562; 63,1), v pořadí následujících druhý a třetí podprogram. V rámci druhého podprogramu bylo podpořeno 434 unikátních organizací a v rámci třetího 226.

Tabulka 10: Unikátní počet podpořených podniků a VO podle podprogramů v Programu ALFA

Typ organizace	PP1		PP2		PP3		ALFA	
	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]	abs.	Podíl [%]
MP – Malý podnik	200	22,4	188	21,1	95	10,7	384	43,1
SP – Střední podnik	126	14,1	84	9,4	42	4,7	189	21,2
VP – Velký podnik	137	15,4	82	9,2	53	5,9	110	12,3
VO – Výzkumná organizace	99	11,1	80	9,0	36	4,0	208	23,3
Celkem	562	63,1	434	48,7	226	25,4	891	100,0

Zdroj: Zdrojová tabulka projektů, údaje k 31. 7. 2017

Čerpání finančních zdrojů z Programu ALFA kulminovalo v roce 2013 (1 880 mil. Kč). Celkem bylo v rámci Programu ALFA čerpáno 9,25 miliard Kč. Nejvíce bylo čerpáno v rámci 1. veřejné soutěže, a to 2,82 mld. Kč v letech 2011 až 2016. Ze všech čtyř veřejných soutěží bylo čerpáno od roku 2014 do roku 2016. V letech 2017 a 2018 byl vyčerpán zbytek z třetí a čtvrté veřejné soutěže.

Tabulka 11: Rozpočet programu a čerpání prostředků k 1. 2. 2018, Program ALFA, VS, mil. Kč

VS	Celkem*	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TA01	2 821,3	778,1	820,2	749,4	409,2	54,5	9,9	-
TA02	1 997,4	-	568,9	622,3	528,4	259,8	18,0	-
TA03	1 842,3	-	-	508,6	553,7	513,7	261,6	4,7
TA04	2 589,9	-	-	-	338,3	828,0	823,4	600,2
TA celkem	9 250,9	778,1	1 389,1	1 880,3	1 829,5	1 656,1	1 113,0	604,9

Zdroj: ISTA

Tabulka 12: Rozpočet programu a čerpání prostředků k 1. 2. 2018, ALFA, PP, tis. Kč

Podprogram	Celkem*	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podprogram 1	4 705	377	679	1 004	975	843	552	275
Podprogram 2	3 019	247	417	524	574	574	421	262
Podprogram 3	1 527	154	294	352	280	239	141	68
TA celkem	9 251	778	1 389	1 880	1 830	1 656	1 113	605

Zdroj: ISTA

Průměrná výše dotace na projekt je 9,6 milionu Kč, nejvyšší přiznaná dotace dosahuje výše 44,1 mil. Kč a nejnižší přiznaná dotace 879 tis. Kč. Medián je obecně velmi blízko průměru, což naznačuje rovnoměrné rozložení velikostí dotací pro jednotlivé projekty.

Tabulka 13: Náklady a dotace podpořených projektů, Program ALFA [tis. Kč]

	TA celkem	TA01	TA02	TA03	TA04
Počet podpořených projektů	961	256	249	167	289
Celkové dotace	9 264 502	2 826 250	2 006 063	1 842 312	2 589 877
Průměrná celková dotace	9 640	11 040	8 056	11 032	8 962
Nejvyšší celková dotace	44 140	44 140	28 559	36 507	25 049
Nejnižší celková dotace	879	945	879	1 350	951
Medián celkové dotace	8 510	9 483	7 408	9 624	8 195
Celková míra podpory [%]	64,3	72,9	57,4	62,7	63,1

Zdroj: ISTA

Průměrná výše dotace za projekt není u jednotlivých podprogramů stejná. Nejvyšší průměrná dotace projektu je u podprogramu 1 ve výši 11 096 tis. Kč, druhá nejvyšší je u podprogramu 2 ve výši 9 149 tis. Kč a nejnižší v podprogramu 3 ve výši 7 377 tis. Kč. Výrazné rozdíly přetrvávají i u mediánů dotací projektů. Intenzita podpory je však velmi podobná ve všech podprogramech v rozmezí 64,0 % až 64,8 %.

Tabulka 14: Náklady a dotace podpořených projektů, ALFA [tis. Kč]

Podprogram	TA celkem	Podprogram 1	Podprogram 2	Podprogram 3
Počet podpořených projektů	961	424	330	207
Celkové dotace	9 250 910	4 704 857	3 019 098	1 526 956
Průměrná celková dotace	9 626	11 096	9 149	7 377
Nejvyšší celková dotace	44 140	41 935	44 140	26 277
Nejnižší celková dotace	879	1 575	879	988
Medián celkové dotace	8 505	9 906	8 227	6 086
Celková míra podpory [%]	64,4	64,0	64,8	64,8

Zdroj: ISTA

Z hlediska regionální diferenciací příjemců podpory jsou dominantní především Praha a Jihomoravský kraj (zde pak v podstatě pouze Brno). Jak v počtu účastí, tak v úhrnu dotací tvoří organizace z Prahy téměř 40% podíl, u organizací z JHM necelých 20 %. Naopak nejméně účastí i úhrnu dotací mají organizace z KVK. V průběhu VS se pak tato disproporce a dominance Prahy a JHM spíše snižuje.

Tabulka 15: Organizace a dotace v Programu ALFA podle kraje sídla

Kraj		Počet účastí		Dotace (mil. Kč)	
zkratka	název kraje	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]
PHA	Hl. m. Praha	1010	39,8	3 596	38,9
JHM	Jihomoravský	486	19,1	1 658	17,9
STC	Středočeský	210	8,3	790	8,5
MSK	Moravskoslezský	152	6,0	541	5,8
PLK	Plzeňský	117	4,6	534	5,8
PAK	Pardubický	110	4,3	389	4,2
LBK	Liberecký	91	3,6	382	4,1
ZLK	Zlínský	78	3,1	317	3,4
HKK	Královéhradecký	63	2,5	276	3,0
OLK	Olomoucký	60	2,4	226	2,4
JHC	Jihočeský	50	2,0	177	1,9
ULK	Ústecký	50	2,0	176	1,9
VYS	Vysočina	47	1,9	159	1,7
KVK	Karlovarský	6	0,2	10	0,1
ZAH	Zahraniční účastník	9	0,4	20	0,2
Celkem		2 539	100,0	9 251	100,0

Zdroj: ISTA

Mezi neúspěšnější organizace, vzhledem k účasti v podpořených projektech a výši dotací, patří především technicky zaměřené vysoké školy – České vysoké učení technické v Praze (199 projektů, cca 800 mil. Kč) a Vysoké učení technické v Brně (160 projektů, cca 520 mil. Kč). S velkým odstupem pak následují další vysoké školy: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická univerzita v Liberci, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava a Západočeská univerzita v Plzni. Z podniků patří mezi neúspěšnější Ústav jaderného výzkumu Řež, a.s., SYNPO, a.s., DEKONTA, a.s. či ATEM – Ateliér ekologických modelů, s.r.o. Dalšími v pořadí jsou Ústav chemických procesů AV ČR a Výzkumný ústav rostlinné výroby v.v.i.

V následující tabulce jsou uvedeny vybrané organizace tak, aby byly zastoupeny všechny jejich typy. Jedná se tedy o přehled neúspěšnějších organizací podle typu.

Tabulka 16: Vybrané nejúspěšnější organizace v Programu ALFA

Vybrané nejúspěšnější organizace		Počet účastí	
Název organizace	druh	počet	dotace (tis. Kč)
České vysoké učení technické v Praze	VVS	199	794 829
Vysoké učení technické v Brně	VVS	160	519 430
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	VVS	66	223 066
Technická univerzita v Liberci	VVS	60	257 881
Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	VVS	56	217 015
Západočeská univerzita v Plzni	VVS	54	313 549
Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.	ostatní VVI	39	106 625
ÚJV Řež, a. s.	VP	30	151 970
Univerzita Pardubice	VVS	29	76 923
Ústav chemických procesů AV ČR, v.v.i.	ostatní VVI	23	91 073
Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, veřejná výzkumná instituce	ostatní VO	22	103 664
DEKONTA, a.s.	VP	12	75 296
SYNPO, akciová společnost	SP	12	40 239
ATEM – Ateliér ekologických modelů, s.r.o.	MP	9	15 433

Zdroj: ISTA

Účelová podpora v Programu ALFA byla směřována převážně do technických průmyslových oborů. Tuto skutečnost dokumentuje fakt, že více než polovina projektů byla podpořena ve skupině oborů J – Průmysl. V úhrnu dotace se tento podíl ještě zvyšuje na více než 57 %. Projekty z této skupiny byly podpořeny především v PP1 zaměřeném na progresivní technologie a materiálový výzkum (233 projektů, 55 % ze všech projektů podpořených v PP1), dále v PP3 (170 projektů, 82 % z PP3), což jsou především obory zaměřené na dopravní systémy a inženýrské stavitelství. V PP2 jsou pak vedle skupiny oborů Průmysl (40 % projektů podpořených v PP2) dominantní skupinou oborů D – Vědy o zemi (37 % v PP2). Z průmyslových oborů se jedná nejčastěji o jadernou a nejadernou energetiku a z přírodovědných oborů obory věnující se znečištění vody, ovzduší a kontaminaci či dekontaminaci půdy. Vědy o zemi je pak druhá nejčastěji podpořená skupina oborů v Programu ALFA se 135 projekty. Významnějšího podílu dosáhly také projekty ze skupiny G – Zemědělství (7 %).

Úspěšnost podpory v celém programu se pohybovala na hranici 30 %, což přibližně koresponduje i napříč jednotlivými obory. Výrazně úspěšnější byla pouze skupina oborů B – Matematika a fyzika (40 %) a naopak nejméně úspěšné byly projekty ze skupin A – Společenské vědy²⁰ (zde především z oblasti dopravního a městského plánování) a I – Informatika (u obou skupin pouze okolo 20 %).

²⁰ Projekty blízké společenským a humanitním vědám bylo možné řešit převážně v programu OMEGA.

Tabulka 17: Podpořené projekty a úhrn dotací dle skupin oborů CEP, Program ALFA

kód	Skupina oborů CEP název	Podpořené projekty		Úspěšnost	Celkové dotace		Průměrná doba trvání projektu
		počet	podíl [%]	[%]	tis. Kč	podíl [%]	v měsících
A	Společenské vědy	28	2,9	22,2	162 181	1,8	36
B	Matematika a fyzika	49	5,1	40,2	585 603	6,3	43
C	Chemie	47	4,9	26,9	521 081	5,6	43
D	Vědy o zemi	135	14,0	30,0	1 073 784	12,0	42
E	Biovědy	37	3,9	32,2	426 022	4,6	44
F	Lékařské vědy	38	4,0	32,2	445 430	4,8	44
G	Zemědělství	69	7,2	29,5	578 784	6,3	45
I	Informatika	22	2,0	20,0	144 511	2,0	38
J	Průmysl	536	55,8	31,9	5 314 961	57,4	40
K	Vojenství	0	0,0	x	0	0,0	X
TA	Celkem	961	100	30,8	9 252 356	100	42

Zdroj: ISTA

Výsledky všech podpořených projektů v Programu ALFA musí být vykázány v příslušné kategorii klasifikace RIV. Podmínkou pak bylo, že minimálně jeden z výsledků projektu musí být z kategorií uvedených v následující tabulce. Výsledků z těchto kategorií očekávají řešitelé podpořených projektů celkem 4 907, což představuje více než 62,8 % všech očekávaných výsledků v Programu ALFA. Z této skupiny jsou pak nejčastěji prototypy a funkční vzorky (1 814; 23 %) a užitné a průmyslové vzory (831; 11 %). Řešitelé též očekávají 198 patentů jako výstupů z projektu. Do kategorie X (jiné) spadají všechny ostatní výsledky dle klasifikace RIV, především pak publikační výsledky. Celkem by těchto výsledků mělo být 2 901 (37 %).

Tabulka 18: Očekávané výsledky podpořených projektů v Programu ALFA

Druh výsledku	TA celkem	
	abs.	podíl [%]
Výsledky uznávané programem	4907	62,8
Výsledky G (prototyp, funkční vzorek)	1814	23,2
Výsledky F (užitný vzor, průmyslový vzor)	831	10,6
Výsledky Z (poloprovoz, ověřená technologie, odrůda či plemeno)	794	10,2
Výsledky R (software)	700	9,0
Výsledky N (certifikované metodiky, specializované mapy s odborným obsahem...)	570	7,3
Výsledky P (patent)	198	2,5
Výsledky X (jiné)	2901	37,2
Celkem	7 808	100

Zdroj: Tab. Informace o programech k 30. 9. 2018 (ISTA)

V následující tabulce jsou uvedeny výsledky dle klasifikace RIV, u kterých byla TA ČR uvedena jako „Dodavatel dat²¹“. Celkový počet dosažených výsledků přesahuje očekávaný počet výsledků, ale i struktura tohoto celku je výrazně jiná. Výsledků uznávaných programem bylo dosaženo 5 266, což je 107 %. Výsledky druhu Z byly jediné, kterých bylo dosaženo menšího počtu, než bylo plánováno, a to 673 (85 % plánovaného počtu). Nejmarkantnější přesah je u výsledků, které nejsou uznávány programem. Těch bylo dosaženo 259 % plánovaného počtu.

Tabulka 19: Dosažené výsledky v Programu ALFA k 30. 9. 2018

Druh výsledku	TA celkem		
	očekávané	dosažené	podíl [%]
Výsledky uznávané programem	4907	5266	107,3
Výsledky G (prototyp, funkční vzorek)	1814	2006	110,6
Výsledky F (užitný vzor, průmyslový vzor)	831	899	108,2
Výsledky Z (poloprovoz, ověřená technologie, odrůda či plemeno)	794	673	84,8
Výsledky R (software)	700	735	105,0
Výsledky N (certifikované metodiky, specializované mapy s odborným obsahem...)	570	735	128,9
Výsledky P (patent)	198	218	110,1
Výsledky X (jiné)	2901	7526	259,4
Celkem	7 808	12792	163,8

Zdroj: Informace o programech, RIV dostupný z rvvi.cz k 30. 9. 2018

S naplňováním cílů programu souvisejí též bariéry, úskalí a překážky, s nimiž se řešitelé při realizaci projektů setkávají. Tyto překážky a úskalí jsou dle výpovědí řešitelů projektů dvojího druhu. Jednak se týkají samotného výzkumného procesu a jednak transferu výsledků výzkumu do praxe.

V prvním případě naprostá většina řešitelů uvádí, že se s překážkami setkala. Nejčastěji zmiňují finanční a časovou náročnost, administrativní zátěž, absenci manažerských pozic či neznalost potřeb trhu. Hledání nových postupů a možností není zcela bezproblémový proces, řešitelé to však pokládají za přirozenou součást aplikační fáze výzkumu a vývoje. Relativně bez překážek byly případy, kdy se vše od základního výzkumu až po aplikaci vyvíjelo zcela podle předpokladů.

Ve druhém případě, kdy dochází k přenosu výstupů výzkumu a vývoje do praxe, se bariéry a překážky vyskytují shodně u výzkumných organizací a podniků přibližně ve třetině případů. Důležité je přitom zjištění, že bariéry a překážky aplikace výstupů a výsledků výzkumu do praxe jsou pochopitelně poněkud rozdílné u výzkumných organizací a podniků. Pro lepší přehlednost jsou tyto bariéry uvedeny v následujících tabulkách:

²¹ Dodavatel dat je poskytovatel přímé podpory VaV, který eviduje dosažené RIV výsledky a následně je dodává do centrálního Informačního Systému Výzkumu a Vývoje (ISVAV). Ve statistice jsou tedy obsaženy dosažené výsledky RIV evidované Technologickou agenturou. Oproti statistice s využitím „Seznamu návazností VA“ jde o nižší celkový součet RIV výsledků.

Tabulka 20: Jaké existují bariéry/překážky v transferu výstupů výzkumu do praxe dle výzkumných organizací?

Odpovědi	Výzkumné organizace
Nedostatečné know how, absence manažerských pozic, nemožnost či neochota univerzit k zakládání spin off, náročná administrativa, časová a finanční náročnost spojená s administrativou	27
Nedostatek financí, nedostatek času, vlastní finanční zdroje	13
Nedotažený produkt pro potřeby trhu, nutnost dalšího testování, neznalost podnikatelského prostředí, neznalost potřeb trhu	12
Upřednostnění publikačních výsledků před technickými řešeními	5
Zastaralé přístupy VO, málo zakázek ze strany státu	5
Slabá motivace pokračovat po skončení projektu v realizaci	3
Jiné	7
Celkem	72

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Z tabulky je patrné, že bariéry tvoří pestrá směs nejrůznějších důvodů komplikované transformace výstupů a výsledků výzkumu do praxe. Nejčastěji je zmiňováno, že výzkumným organizacím chybí manažeři, finance a ochota k realizaci. Stěžují si také na administrativní a časovou náročnost spojenou s účastí v programu a zároveň přiznávají, že jejich znalosti o potřebách trhu a konkurenci jsou nedostatečné.

Tabulka 21: Jaké existují bariéry/překážky v transferu výstupů výzkumu do praxe dle podniků?

Odpovědi	Podniky
Nedostatek financí, vysoká cena služby TT, pomalá návratnost peněz	28
Zastaralost, málo inovativní, málo prostoru pro nové technologie, slabá motivace	18
Pravidla poskytovatele podpory, nastavení podpory, nefunkční nástroje podpory VaV, komplikovaná implementace, administrativa, nefunkčně nastavený státní systém	10
Ochrana vlastního know how, konkurence v oblasti komercializace, neochota spolupráce	8
Nedotažené řešení pro komerci,	6
Nedostatek schopných lidí a kapacit	2
Jiné	3
Celkem	75

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Nejčastější bariérou u podniků je nedostatek financí a pomalá návratnost vložených finančních prostředků z pohledu majitelů firem. Dále pak slabá motivace a zkosnatělost pracovníků firmy,

zastaralost technologie podniků, málo prostoru pro nové technologie a obecná pravidla pro poskytování podpory VaV v ČR.

Výsledky výzkumného šetření jednoznačně potvrdily, že úspěšně si vedli ti řešitelé a spoluřešitelé projektů, u nichž došlo ke spolupráci výzkumných organizací a podniků a zároveň bylo od samého počátku jasné, kdo bude výsledek realizovat²².

Avšak i tento, jednoznačně nejúspěšnější způsob přenosu výstupů/výsledků do praxe, není zcela bez problémů. Řešitelé uváděli, že problémem mohou být kapacitní možnosti podniku, požadavky trhu, konkurence na trhu a pro ty, kteří kalkulovali s exportem do zahraničí, též schopnost a možnosti se tam prosadit.

V případě, že řešitel a spoluřešitel nejsou realizátory výstupů/výsledků projektů v praxi, je situace mnohem složitější a přenos do praxe méně úspěšný a více komplikovaný. Přitom je nutno diferencovat státní správu a soukromé firmy. V případě státní správy řešitelé často uvádějí, že rozhodnutí státních orgánů jsou málo předvídatelná, často dochází ke změnám či k odkladům rozhodnutí. Očekávané legislativní změny, na nichž je realizace výstupů závislá, se schvalují se zpožděním.

U soukromých firem se přenos výstupů/výsledků do praxe komplikuje požadovaným finančním profitem, situací a změnami na trhu. Firmy chtějí mít jistotu požadovaného zisku a zároveň čelí dalším požadavkům na produkty ze strany spotřebitelů²³. K naplňování cílů programu dle administrátorů přispěly i postupné změny a úpravy realizace programu, jako jsou například změny v rámci hodnocení projektů, snahy o zjednodušení procesů a větší důraz na aplikovatelnost výsledků a komercializaci.

Jakých očekávaných/neočekávaných výstupů, výsledků a dopadů je v projektech podpořených v Programu ALFA dosahováno? Které z původně zamýšlených výstupů, výsledků a dopadů naopak dosahovány nejsou (EO5)?	
Tematický okruh:	Výsledky a dopady podpořených projektů v Programu ALFA
Zdroje informací (dat):	Implementační plány a zprávy o implementaci projektů a dosažených výsledků; Individuální ekonomické údaje podpořených/nepodpořených subjektů; NACE podpořených subjektů; odpovědi jednotlivých řešitelů a jejich profesní zaměření; Analýza rozpočtů na VaVal a analýza IS VaVal dle programů a projektů; seznam excelentních projektů a přelomových výsledků; dotazníkové šetření; řízené rozhovory
Evaluační šetření:	Rešerše programu a desk research; Statistická analýza; Analýza rozpočtů VaVal; Zpráva o implementaci; Kontrafaktuální analýza; řízené rozhovory; dotazníkové šetření
Odpověď na evaluační otázku:	V naprosté většině případů se u podpořených projektů podařilo splnit plánované výstupy. Pokud jde o uplatnění výstupů projektů v praxi, většinu se již podařilo uplatnit (ve větší či menší míře). Nejvíce v podprogramu 1: „Progresivní technologie, materiály a systémy“. Kromě plánovaných výstupů se při řešení projektů dosahuje i původně

²² „Je vhodné, užitečné a prospěšné spolupracovat s někým, kdo výsledek ihned využije“. Nebo: „Pozitivní od počátku bylo to, že jsme věděli, co chceme a co chce univerzita. Byla to skvělá spolupráce.“

²³ „Svodidlo ještě není zcela uplatněno v praxi. V současné době jednáme o licencích se dvěma firmami. Je problematické se dostat na trh s dopravní infrastrukturou, kdy je odběratelem výlučně ŘSD, které má smluvně domluvené dodavatele na delší dobu.“

neplánovaných výstupů. Nejde o výjimečný jev, ale o poměrně častou záležitost ve výzkumu a vývoji, zejména pak u výzkumných organizací. Mezi nejčastěji se objevující neplánované výsledky patří hlavně všechny formy publikačních výstupů. Motivací je pak posílení odborné prestiže výzkumných organizací a získání bodů v databázi RIV a z toho odvíjející se výše institucionální podpory.

Výstupy projektů v Programu ALFA se realizují v organizacích a podnicích nejrůznějšího zaměření a charakteru. Nejčastěji ve zpracovatelském průmyslu a výrobě všeho druhu. Dále v zemědělství, lesnictví, rybářství a životním prostředí, v profesní, vědecké a technické činnosti, ve výzkumu a vývoji, ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizaci vzduchu, zásobování vodou a v činnostech, které souvisejí s odpady a sanacemi.

Ekonomický přínos z realizace řešení projektů řešitelé jednoznačně uznávají. Kromě ekonomického přínosu měla podpora projektů z Programu ALFA reálný vliv na získání strategických kontaktů pro další rozvoj organizace a na zvýšení výzkumných kapacit. Zvýšení výzkumných kapacit bylo typické zejména pro výzkumné organizace, na druhé straně u podniků měla realizace projektů značný vliv na zvýšení obrátu.

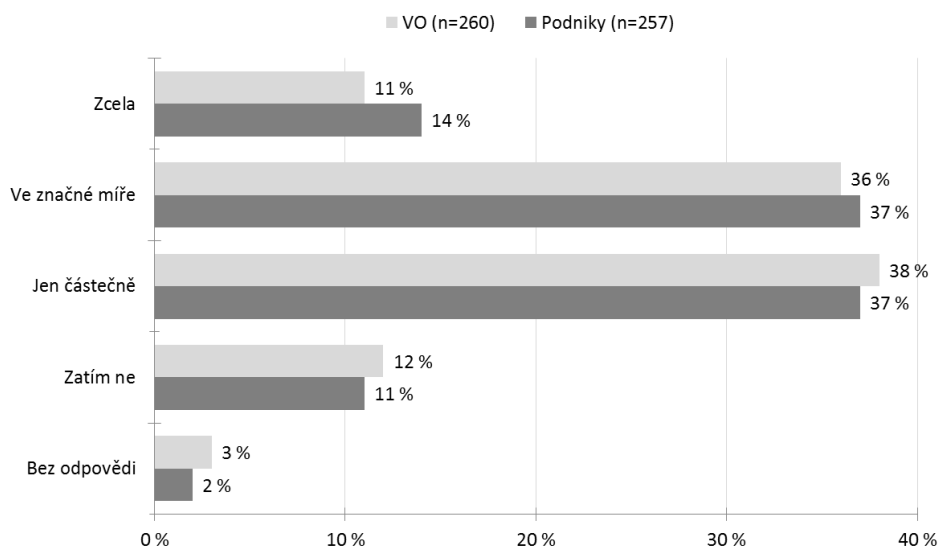
Kontrafaktuální analýza Programu ALFA dokládá, že vývoj tržeb pro všechny skupiny (podpořené i kontrolní) byl pozitivní. Postupně se však vyprofilovaly rozdíly. Nejrychleji rostly tržby u skupiny podpořených podniků, úhrnem jsou nyní tržby u těchto vybraných podniků na 162 % hodnoty z roku 2010 (u nepodpořených podniků jen na 151 %).

Při hodnocení výsledků a dopadů podpořených projektů je nutné vycházet ze skutečnosti, že Program ALFA je těsně před ukončením. To jinými slovy znamená, že se stále jedná o průběžném hodnocení v závěrečné etapě realizace programu, což přináší jistá omezení. Jedním z nich je, že podpořené projekty byly dokončeny relativně nedávno a nebyl tedy dostatečný prostor pro uplatnění výsledků v praxi.

V této závěrečné fázi realizace Programu ALFA řešitelé projektů v dotazníkovém šetření (cca v polovině roku 2018) v naprosté většině uvedli, že se podařilo splnit plánované výstupy, a to v návaznosti na uplatněnou a uznanou dotační podporu.

Klíčovou otázkou v celkovém hodnocení Programu ALFA je následný krok po realizaci projektu a to, jak se podařilo transformovat výsledky výzkumu do praxe. Řešitelé projektů, kteří stojí těsně před ukončením nebo již projekty ukončili, dokládají, že se již většinu výstupů/výsledků podařilo uplatnit, **avšak nikoli zcela, nýbrž ve větší či menší míře. Viz následující graf:**

Graf 4: Uplatnění výstupů projektů v Programu ALFA v praxi



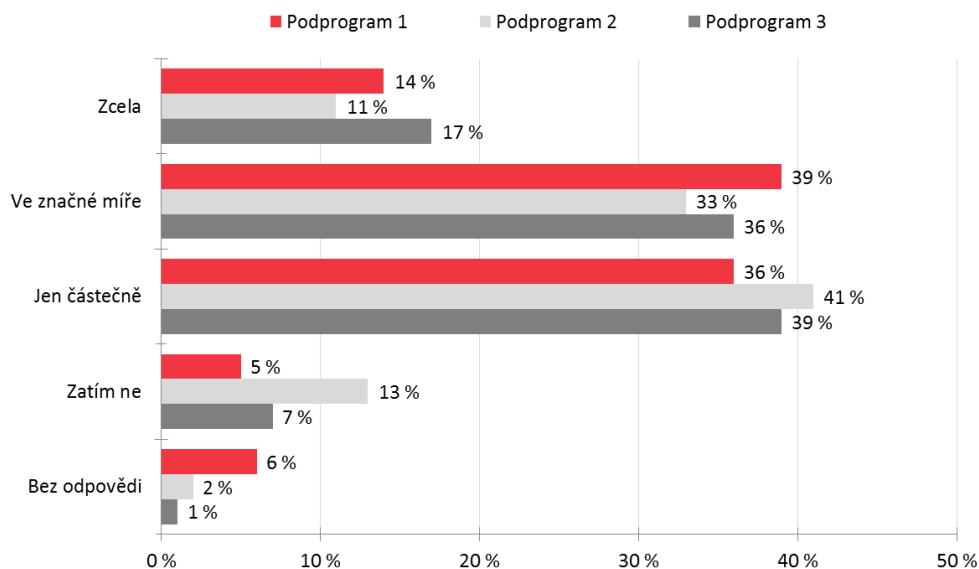
Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Téměř shodné odpovědi výzkumných organizací a podniků dokládají fakt, že realizace výstupů v praxi je postupná a z časového hlediska má dlouhodobější charakter. Přibližně polovinu řešitelů ze strany jak výzkumných organizací, tak podniků, čeká ještě značná část komercializačních prací.

Z hlediska velikosti podniků (velké, střední, malé) je diferenciací uplatnění výstupů projektů v praxi jen minimální. Dá se s jistou mírou zjednodušení říci, že je uplatnění výstupů projektů v praxi u všech velikostí podniků shodné a závisí hlavně na charakteru a plánovaném výstupu projektu.

Pokud se jedná o rozdíly z hlediska jednotlivých podprogramů, jsou rozdíly uplatnění výstupů projektů v Programu ALFA malé, jak dokládá ostatně následující graf:

Graf 5: Uplatnění výstupů projektů v Programu ALFA v praxi – podprogramy



Podprogram 1: „Progresivní technologie, materiály a systémy“

Podprogram 2: „Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí“

Podprogram 3: „Udržitelný rozvoj dopravy“

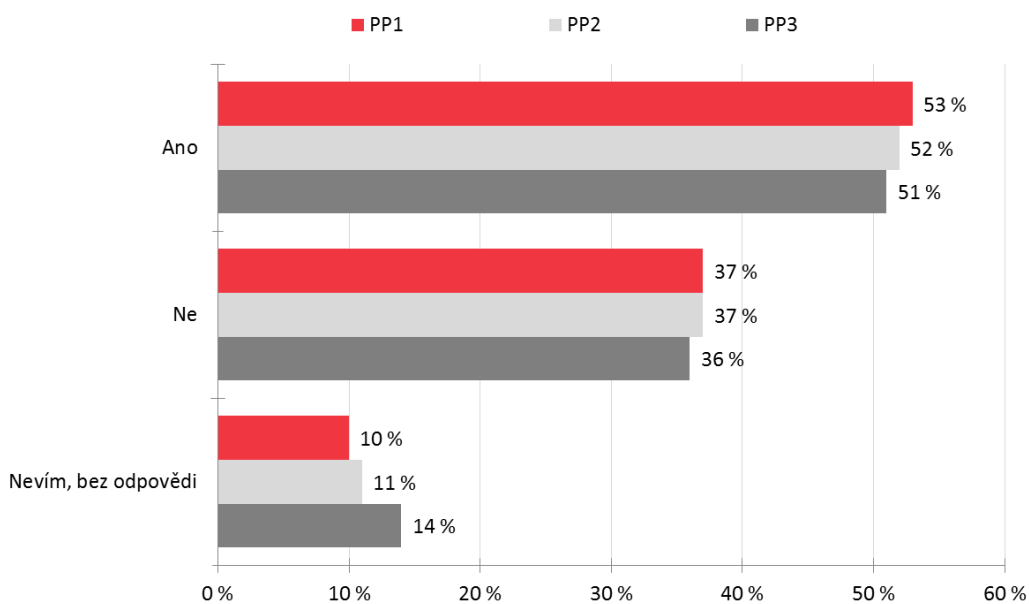
Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Porovnáme-li podrobněji rozdíly v uplatnění výstupů projektů v praxi, vychází z tohoto porovnání nejlépe Podprogram 1 a naopak nejslaběji Podprogram 2.

Kromě plánovaných výstupů/výsledků se při řešení projektů **dosahuje i jiných (původně neplánovaných)** výstupů. Nejde o výjimečný jev, ale o poměrně častou záležitost ve výzkumu a vývoji, zejména pak u výzkumných organizací. U podniků, jakožto hlavních řešitelů, se výskyt neplánovaných výstupů objevuje méně často, zhruba v polovině případů. V těchto případech se obvykle jedná o další, širší možnosti využití výsledků výzkumu.

Z pohledu jednotlivých podprogramů se neočekávané výstupy/výsledky výzkumu vyskytují rovnoměrně. Viz následující graf:

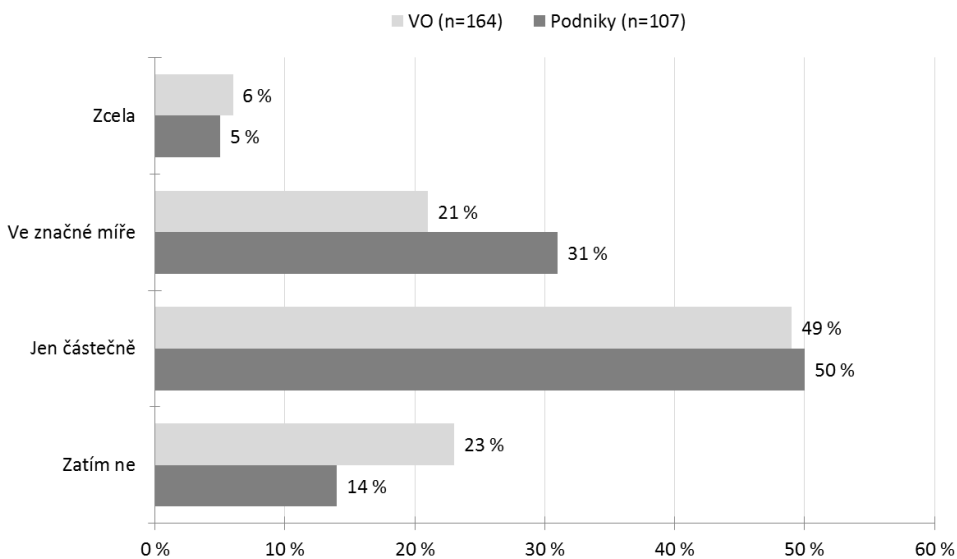
Graf 6: Výskyt neplánovaných výstupů projektů – podprogramy



Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Na otázku, zda příjemci tyto **neplánované výstupy také následně uplatňují** v praxi (u těch, kteří je zmínili), jsme dostali ve většině případů kladnou odpověď. Jejich realizovatelnost v praxi je z důvodu neočekávatelnosti dosud omezená. To souvisí také s omezenou možností uplatnit publikační výsledky, které jsou nejčastějším druhem neplánovaných výstupů. Podrobněji viz následující graf.

Graf 7: Uplatnění neplánovaných výstupů v praxi



Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Dotazníkové šetření se v navazující otázce zaměřilo **na odvětví, ve kterém dochází k uplatnění výstupů/výsledků v praxi. S ohledem na širší záběr Programu ALFA a jeho tří podprogramů se výsledky výstupů realizují a budou realizovat v mnoha odvětvích. Nejčastěji dochází k uplatnění ve zpracovatelském průmyslu a výrobě všeho druhu. S odstupem následují zemědělství, lesnictví, rybářství a životní prostředí, profesní, vědecké a technické činnosti, výzkum a vývoj, výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizace vzduchu, zásobování vodou, činnosti související s odpady a sanacemi, stavebnictví (podrobněji viz následující tabulka).**

Tabulka 22: Odvětví, kde dochází k uplatnění výstupů projektů v praxi

Odpovědi	Dotazovaní řešitelé z		
	VO	Podniků	Celkem
Zpracovatelský průmysl, výroba	84	96	180
Zemědělství, lesnictví, rybářství, životní prostředí	38	25	63
Profesní, vědecké a technické činnosti, výzkum a vývoj	27	24	51
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatiz. vzduchu	20	27	47
Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi	25	17	42
Stavebnictví	18	18	36
Doprava a skladování	14	12	26
Zdravotní a sociální péče, medicína	15	8	23
Informační a komunikační činnosti, SW	8	13	21
Těžba a dobývání	2	3	5
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1	3	4
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	1	1	2
Administrativní a podpůrné činnosti	1	0	1
Jiné, ostatní činnosti	4	3	7
Bez odpovědi	2	7	9
Celkem	260	257	517

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

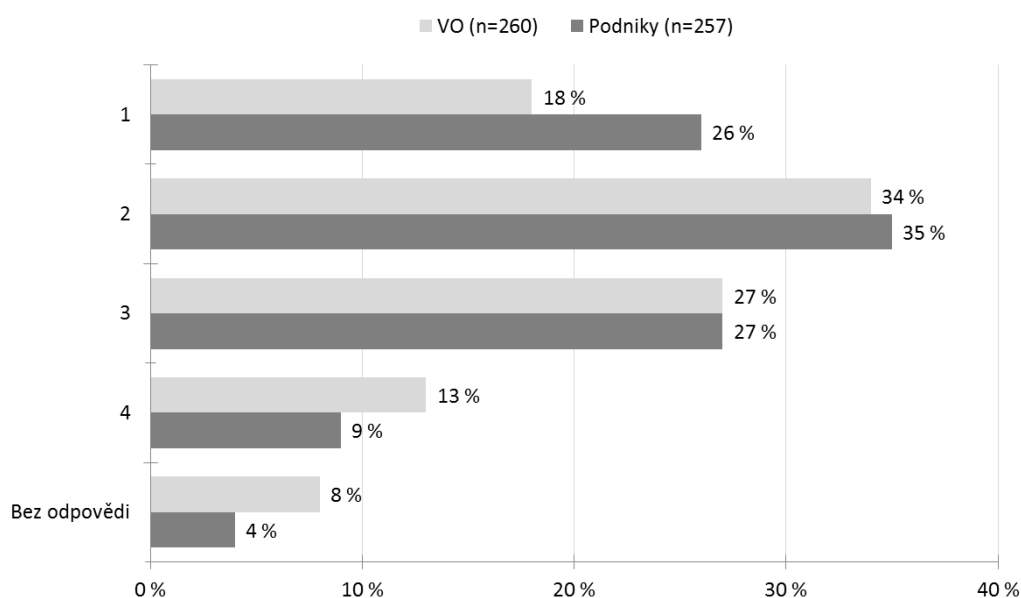
Z výše uvedené tabulky je patrné, že se výstupy/výsledky projektů v Programu ALFA realizují v organizacích a v podnicích nejrůznějšího zaměření a charakteru. Klíčová je pak otázka, jaký je jejich ekonomický přínos a na jaké další ukazatele existence a činnosti výzkumných organizací a podniků měly vliv.

Hodnocení přínosů výstupů/výsledků projektů na činnost výzkumných organizací a podniků se opírá o dva základní postupy. V prvním kroku jsme požádali o vyhodnocení samotné řešitele projektů a ve druhém kroku jsme prostřednictvím kontrafaktuální analýzy porovnali reálné ekonomické ukazatele před poskytnutím podpory a po ukončení projektu, a to jednak u podpořených a jednak

u nepodpořených subjektů. Tento přístup nám umožňuje objektivizovat zjištěné údaje a získat spolehlivé výsledky přínosu podpořených projektů Programu ALFA.

Za prvé, jak je výše uvedeno, hodnotili ekonomický přínos sami řešitelé projektů. Z jejich vyjádření vyplývá, že ekonomický přínos je rozdílný a jeho významnost je rozložena na celé škále hodnocení.

Graf 8: Ekonomický přínos z realizace řešení projektů z Programu ALFA



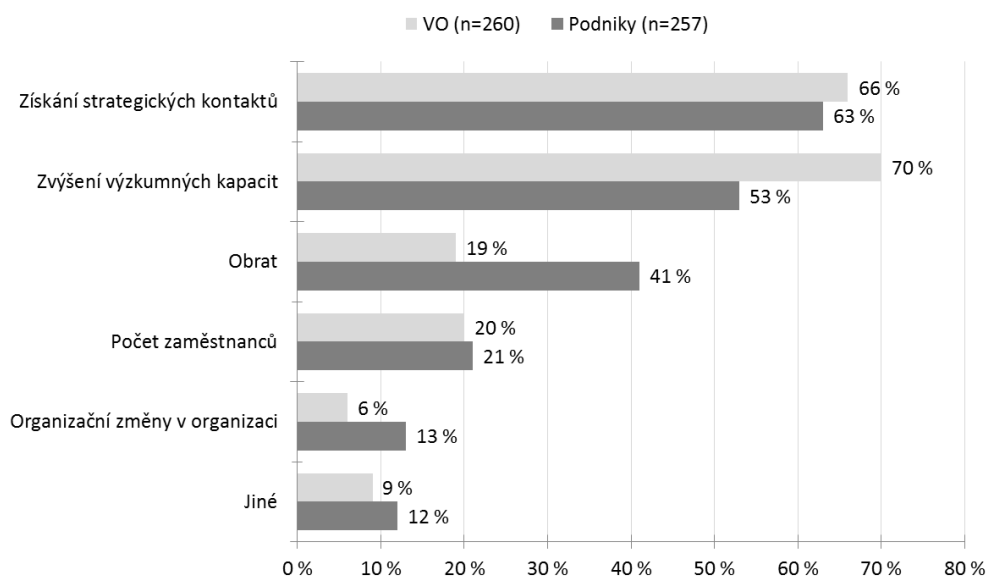
Hodnocení na škále 1 – 4, kde 1 = významný přínos a 4 = minimální přínos)

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Celkově můžeme konstatovat, že ekonomický přínos z realizace řešení projektů řešitelé vnímají, avšak jeho míra významnosti se liší.

Kromě ekonomického přínosu existují i další ukazatele ve fungování výzkumné organizace a podniku, na něž měla podpora z Programu ALFA reálný vliv. Značný vliv mělo řešení projektu na získání strategických kontaktů pro další rozvoj organizace a na zvýšení výzkumných kapacit. Zvýšení výzkumných kapacit bylo typické zejména pro výzkumné organizace, na druhé straně u podniků měla realizace projektu značný vliv na zvýšení obrátu. Reálný vliv na počet zaměstnanců a organizační změny se ukázal jako méně významný.

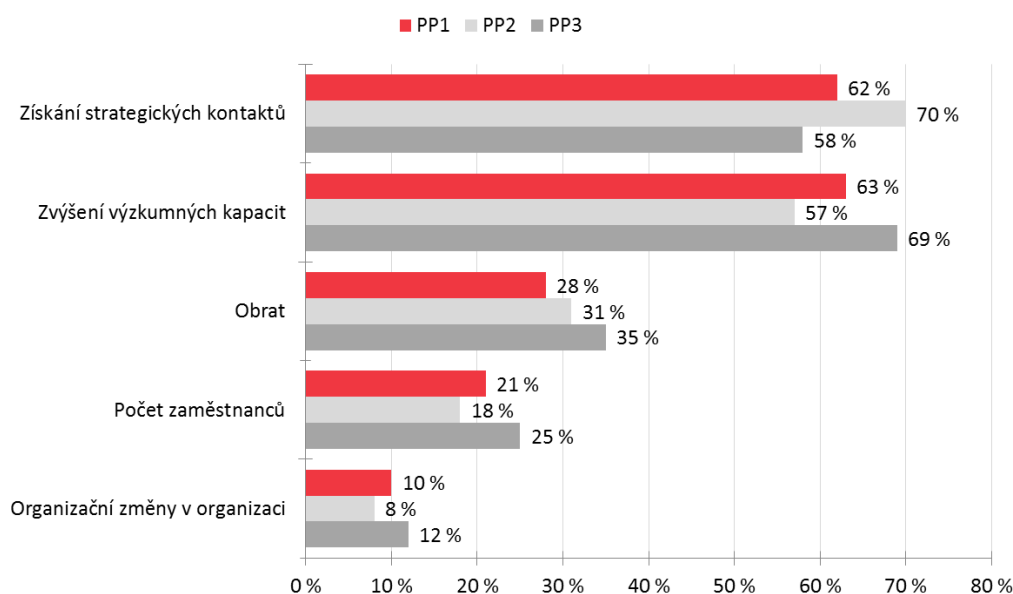
Graf 9: Na jaké ukazatele měla podpora z Programu ALFA reálný vliv (možnost více odpovědí)



Zdroj: dotazníkové šetření (2018)

Z pohledu jednotlivých podprogramů je reálný vliv podpory programu na jednotlivé ukazatele téměř shodný. Největší reálný vliv na zvýšení výzkumných kapacit a obrat byl u PP3, další dva podprogramy (PP1 a PP2) vykazují téměř shodné výsledky. Viz následující graf:

Graf 10: Na jaké ukazatele měla podpora z Programu ALFA reálný vliv (možnost více odpovědí) – podprogramy



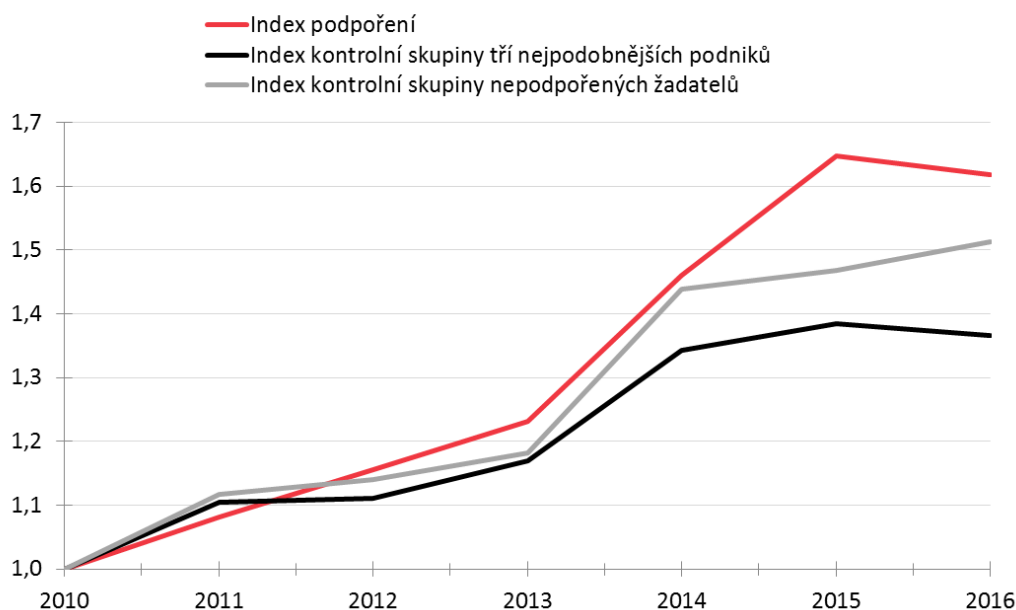
Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Pro kvantitativní vyhodnocení ekonomických dopadů Programu ALFA byla použita metoda kontrafaktuální analýzy (podrobněji k samotné metodě a k výsledkům šetření v [příloze 6 – Kontrafaktuální analýza](#)). Kontrafaktuální analýza („dále jen CIE“) je nástrojem na měření dopadu veřejné intervence a vyjadřuje rozdíl mezi situací pozorovanou po intervenci a situací, která by nastala, pokud by k intervenci nedošlo. Pro provedení vypovídající a obsahově významné CIE je nutné splnit některé základní předpoklady. Ty jsou u hodnocení Programu ALFA splněny. Výjimkou je předpoklad dostatečného časového odstupu, který s ohledem na ukončení řešení všech projektů nebylo možno pro toto hodnocení zcela naplnit. Definitivní hodnocení dopadů Programu ALFA by mělo být provedeno až tři roky po ukončení řešení podpořených projektů, tedy přibližně v roce 2021/2022.

Kontrafaktuální analýza Programu ALFA hodnotí tedy prozatímní příspěvek programu. Avšak i s vědomím takového omezení je možné určit čistý efekt podpory na tržby a zisk podpořených podniků. Tento efekt je možné vztáhnout k velikosti podpory a tak vypočítat, kolik jedna koruna udělená formou dotace přinesla v obratu a v zisku společnosti.

Vývoj tržeb pro všechny skupiny (podpořené i kontrolní) byl pozitivní. Postupně se však vyprofilovaly rozdíly, díky zajištění všech předpokladů je možné tvrdit, že velkou částí v důsledku podpory Programu ALFA. Nejrychleji rostly tržby u skupiny podpořených podniků, úhrnem jsou nyní tržby těchto vybraných podniků na 162 % hodnoty z roku 2010. Syntetická kontrolní skupina (získaná párováním ze všech nepodpořených podniků, 1 podpořený na 3 nepodpořené) dosáhla hodnoty 151 % ve srovnání s rokem 2010 a kontrolní skupina nepodpořených žadatelů 137 %, viz Graf:

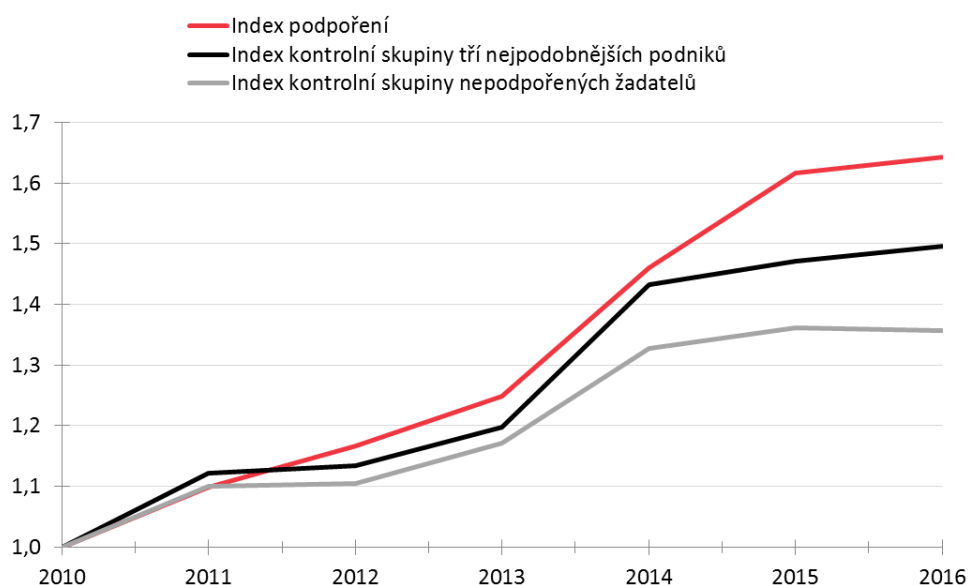
Graf 11: Vývoj indexu tržeb (výkony) pozorovaných skupin (2010 = 1)



Zdroj: Kontrafaktuální analýza (2018)

Vývoj obratu by měl být velmi podobný tržbám. Od roku 2010 byl nárůst obratu 164 %. Kontrolní skupiny dosáhly 150 % respektive 136 % růstu obratu od roku 2010. Na grafu popisujícím vývoj obratu je znatelné, že vývoj se Syntetickou kontrolní skupinou byl téměř totožný do roku 2014, podobně jako u vývoje tržeb.

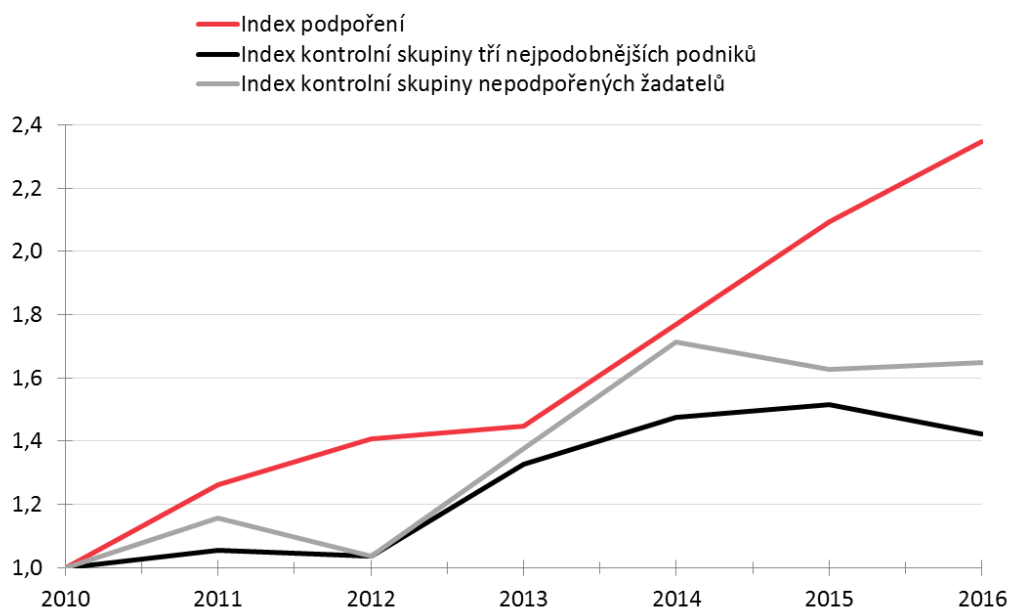
Graf 12: Vývoj indexu obratu (výnosy) pozorovaných skupin (2010 = 1)



Zdroj: Kontrafaktuální analýza (2018)

Při porovnání vývoje **hospodářského výsledku před zdaněním** je zřejmé, že skupina Podpoření vykázala nejvyšší růst kumulovaně na 235 % své hodnoty od roku 2010. Oproti tomu vývoj indexu kontrolních skupin byl 165 % a 142 % od párování. Výrazná divergence započala v roce 2014 a nadále pokračovala. U kontrolních skupin dále index růstu hospodářského výsledku před zdaněním nerostl (nebo dokonce klesal), zatímco skupina podpořených dále strmě rostla.

Graf 13: Vývoj indexu hospodářského výsledku před zdaněním (2010 = 1)



Zdroj: Kontrafaktuální analýza (2018)

Dopady na konkurenceschopnost (poměrové ukazatele) jsou nejednoznačné. Vypočtené dopady se skupinou Žadatelé jsou negativní v návratnosti aktiv a návratnosti na vlastní kapitál. To je způsobeno vyšším růstem aktiv a vlastního kapitálu u podpořených, který následně negativně působil na poměr zisku vůči aktivům nebo vlastnímu kapitálu. Růst konkurenceschopnosti byl pozitivní v rentabilitě tržeb. Podpořené podniky oproti kontrolním skupinám rychleji rostly v aktivech, tržbách, zisku a vlastním kapitálu při podobné míře konkurenceschopnosti.

Tabulka 23: Dopad podpory Programu ALFA na poměrové ukazatele, procentní body

Kontrolní skupina	Návratnost aktiv	Návratnost vlastního kapitálu	Rentabilita tržeb
Žadatelé	-0,52 %	-3,22 %	0,41 %
Syntetická	1,58 %	0,79 %	2,19 %

Zdroj: Kontrafaktuální analýza, výpočty autora

Doposud úspěšně ukončené projekty se vyznačují mnohými vynikajícími parametry. Vybrali jsme TOP 3 neúspěšnější projekty, přičemž hlediskem výběru byl jejich ekonomický přínos a společenský dopad.

Tabulka 24: Excelentní projekty podle ekonomického přínosu a společenského uplatnění:

Projekt I	
Účastníci (NÁZEV)	Podnik + výzkumná organizace
RIV výsledky	3× prototyp (funkční vzorek), 3× SW
Význam	dodávky do těžebního průmyslu i do zahraničí (zatím do Německa); vysoká cena cca 50 mil. Kč
Dopad na společnost	Zavedení modulárního systému projekce do metodiky návrhu umožní snížení nákladů na návrh výrobků, u kterých je opakovaně nutné dělat vývoj individuálně.
Shrnutí výsledků	Výsledkem je simulátor pohonů velkého výkonu, který je možné dodávat do těžebního průmyslu i dalším zahraničním zájemcům.
Projekt II	
Účastníci (NÁZEV)	2 x výzkumná organizace + 3 x podnik
RIV výsledky	5× výsledky s právní ochranou, 3× poloprovoz, 2× certifikované metodiky a 1× technicky realizované výsledky
Význam	prodej výrobní linky za 195 tis. EUR
Dopad na společnost	Snížení hlukové zátěže vozovek, zvýšení životnosti vozovky, nový výrobní závod na výrobu mikrogranulátů.
Shrnutí výsledků	Nový typ asfaltových vrstev, výroba a distribuce asfaltových pojiv, výroba mikrogranulátu.
Projekt III	
Účastníci	Podnik + výzkumná organizace
RIV výsledky	1× výsledky s právní ochranou, 1× poloprovoz, 1× patent
Význam	zvýšení tržeb na VO cca o 2 mil. Kč
Dopad na společnost	Snížení dopadů antropogenních vlivů na životní prostředí.
Shrnutí výsledků	Výsledkem je zefektivnění a urychlení sanačních metod v bývalých i stávajících průmyslových areálech kontaminovaných organickými látkami.

Motivační účinek zapojených subjektů pro řešení projektů a zda by výsledků VaVal bylo dosaženo i bez podpory (EO6)?	
Tematický okruh:	Motivační účinek zapojených subjektů pro řešení projektů a zda by výsledků bylo dosaženo i bez podpory
Zdroje informací (dat):	Návrhy projektů; Implementační plány; individuální ekonomické údaje podpořených subjektů; dotazníkové šetření; řízené rozhovory
Evaluační šetření:	Desk research; proces výběru projektů; řízené rozhovory s hlavními řešiteli; dotazníkové šetření
Odpověď na evaluační otázku:	
<p>Význam dotace Programu ALFA byl pro řešitele z výzkumných organizací a podniků při realizaci projektu zásadní a rozhodující. Jinou alternativu, např. ve formě vlastních zdrojů či úvěru, pokládají za velmi omezenou (u podniků) nebo dokonce za nerealizovatelnou (hlavně u výzkumných organizací). To znamená poměrně vysokou závislost výzkumných organizací na dotacích. U podniků, zejména u těch malých a středních, by výzkum bez dotací měl omezený charakter a trval by delší dobu.</p> <p>Naprostá většina projektů (93 %) v Programu ALFA byla řešena ve spolupráci řešitele s dalším či dalšími partnery, spoluřešiteli. A tuto spolupráci hodnotí většina výzkumných organizací a podniků při řešení projektů velmi dobře.</p> <p>Většina řešitelů a spoluřešitelů se dobře znala již před zahájením projektu, nové partnerské vztahy uzavřela jen necelá čtvrtina řešitelů. Při řešení projektů docházelo asi ve třetině případů k situacím, kdy bylo zapotřebí využít služeb třetí strany či více stran k úspěšnému splnění projektu. Jednalo se obvykle o odborné, dodavatelské, administrativní, právní a jiné služby.</p>	

Význam dotace Programu ALFA byl pro řešitele z výzkumných organizací a podniků při realizaci projektu zásadní a rozhodující. Alternativu ve formě vlastních zdrojů či úvěru pokládají za velmi omezenou nebo nemožnou, tzn. daný projekt by nebyl realizován vůbec či pouze velmi omezeně.

Pro výzkumné organizace jsou dotační programy klíčové k řešení projektů, což je zřejmé i z vyjádření řešitelů²⁴.

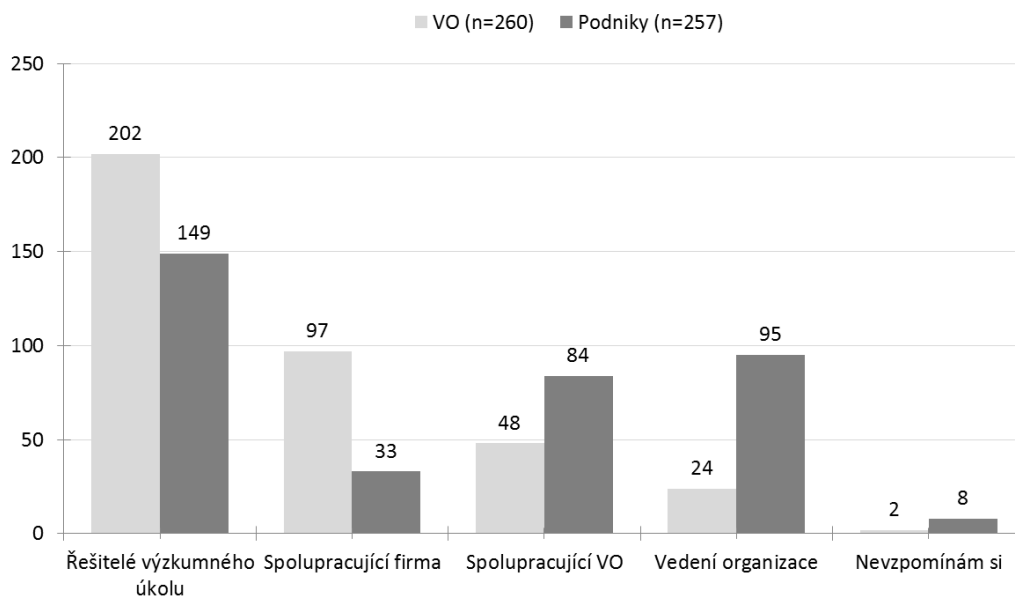
U podniků je situace trochu jiná, zejména díky určitým vlastním prostředkům na výzkum a vývoj, které jsou ovšem u malých a středních podniků často velmi omezené. Z tohoto důvodu rovněž spoléhají na dotační programy²⁵.

Zájem o účast v Programu ALFA iniciovali nejčastěji samotní řešitelé, a to jak z řad výzkumných organizací, tak i podniků. V pořadí dalším iniciátorem byl u výzkumných organizací spolupracující podnik a opačně u podniků to byla spolupracující výzkumná organizace. U výzkumných organizací byla často iniciátorem také spolupracující výzkumná organizace a u podniků to bylo celkem pochopitelně vedení samotného podniku.

²⁴ „Projekt bez dotační podpory Programu ALFA by ve schváleném rozsahu a rychlosti řešen nebyl.“ Nebo obdobně: „Význam byl zcela klíčový, jsme v podstatě ‚resortní‘ VO. Kdyby nebyla dotace, nemohli bychom vůbec realizovat. Vlastní zdroje jsou minimální.“

²⁵ „Bez podpory bychom do projektu nešli. Vlastní zdroje bychom na to uvolnit nemohli. I takhle není 50% podpora nijak závratná, měla by být vyšší. Pro podniky je to vlastně o tom, že jim stát na něco přispěje, ale oni to pak skoro vše vrátí v daních.“

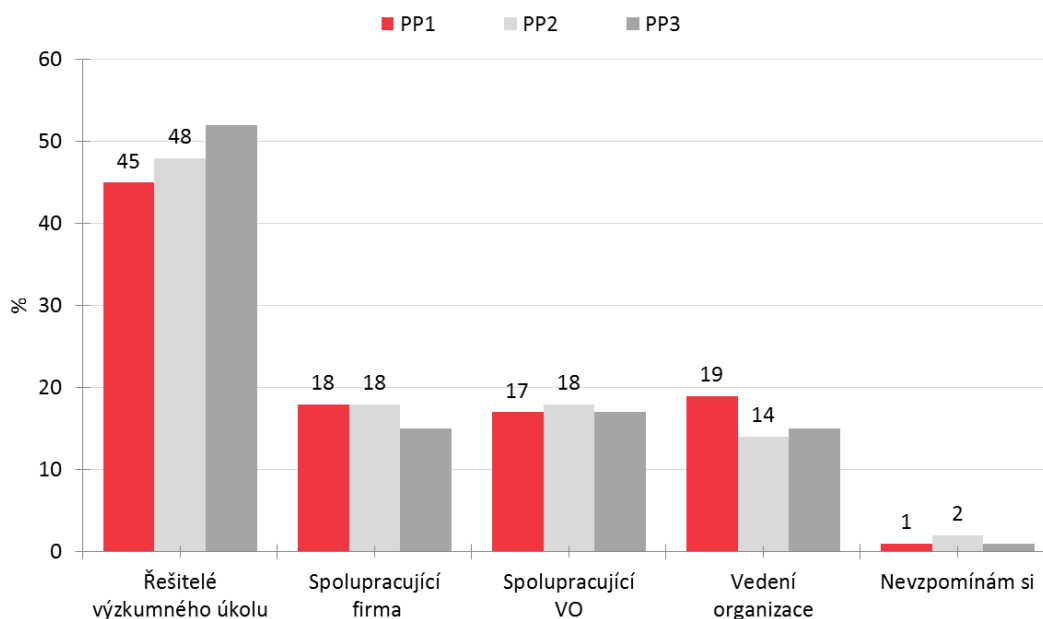
Graf 14: Iniciátor podání žádosti o dotaci v Programu ALFA (abs. počty)



Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Struktura iniciátorů podání žádosti o dotaci z Programu ALFA je u všech tří podprogramů shodná a naznačuje, že výzkumní pracovníci jako řešitelé nebo spoluřešitelé byli ti hlavní iniciátoři podání žádosti o dotaci z Programu ALFA. Viz následující graf:

Graf 15: Iniciátor podání žádosti o dotaci v Programu ALFA dle podprogramů (%)



Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Důležitým **motivačním faktorem účasti v Programu ALFA** byla pro řešitele projektů, kromě již zmíněné finanční stránky u podniků, ekonomická stránka a ekonomické činnosti (nový produkt, nové zakázky, obrat, konkurenceschopnost). U výzkumných organizací stojí jednoznačně v popředí odborná stránka výstupů/výsledků projektů, tzn. zvýšení odborné prestiže, kreditu.

Motivační faktory samotných řešitelů projektů v účasti v Programu ALFA vycházejí zpravidla z toho, že se jedná o výzkumné pracovníky. Znamená to, že jsou pro ně klíčové nové poznatky, znalosti, zkušenosti a odborná stránka řešeného problému. Podrobnější vzhled poskytuje následující tabulka:

Tabulka 25: Motivační faktory řešitelů projektů v Programu ALFA (řízené rozhovory)

Odpovědi řešitelů	Četnost odpovědí Podniky (N=12)	Četnost odpovědí VO (N=8)
Nové znalosti, zkušenosti, dovednosti	9	3
Spolupráce, kontakt na zajímavé lidi	4	2
Zvýšení odbornosti, kvalifikace	3	3
Osobní uspokojení, uznání	3	4
Finanční zvýhodnění	-	2
Účast na konferencích	-	2

Zdroj: Řízené rozhovory (2018)

Délka řešení projektů

Nejčastější doba řešení projektu byla 4 roky (54,1 %), zatímco projektů řešených buď 2 roky (3,1 %) nebo 6 let (0,4 %) bylo minimum. Struktura doby řešení se výrazně liší pouze pro 4. veřejnou soutěž, kde byly projekty také nejčastěji řešeny na 4 roky, ale v daleko vyšší proporcii (74,7 %). To ovšem souvisí s tím, že projekty by měly být ukončeny do konce trvání Programu.

Tabulka 26: Podpořené projekty podle délky trvání, Program ALFA

Délka řešení projektu (v letech)	TA celkem		TA01		TA02		TA03		TA04	
	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]
2 roky	30	3,1	7	2,7	17	6,8	5	3,0	1	0,3
3 roky	379	39,4	111	43,4	112	45,0	84	50,3	72	24,9
4 roky	520	54,1	120	46,9	109	43,8	75	44,9	216	74,7
5 let	28	2,9	14	5,5	11	4,4	3	1,8		0,0
6 let	4	0,4	4	1,6		0,0		0,0		0,0
Celkem	961	100,0	256	100,0	249	100,0	167	100,0	289	100,0

Zdroj: ISTA

Doba řešení projektů je výrazně jiná u třetího podprogramu, kde 58,9 % projektů bylo v trvání tří let, zatímco ostatní dva podprogramy měly většinu projektů trvajících 4 roky (55,9 % a 63,3 %).

Tabulka 27: Podpořené projekty podle délky trvání, ALFA

Délka řešení projektu (v letech)	TA celkem		Podprogram 1		Podprogram 2		Podprogram 3	
	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]	abs.	podíl [%]
2 roky	30	3,1	13	3,1	9	2,7	8	3,9
3 roky	379	39,4	156	36,8	101	30,6	122	58,9
4 roky	520	54,1	237	55,9	209	63,3	74	35,7
5 let	28	2,9	15	3,5	10	3,0	3	1,4
6 let	4	0,4	3	0,7	1	0,3	0	0,0
Celkem	961	100,0	424	100,0	330	100,0	207	100,0

Zdroj: ISTA

Spolupráce

Naprostá většina (93 %) projektů byla řešena ve spolupráci výzkumných organizací a podniků. Přitom nejčastěji formou spolupráce byla situace, kdy se jednalo o spolupráci podniků (velkých, středních a malých) s výzkumnou organizací. Další formy spolupráce na projektech dokládá následující tabulka:

Tabulka 28: Forma spolupráce při realizaci Projektu ALFA

Forma spolupráce při realizaci projektu (řešitel + spoluřešitel/é)	Počet projektů	%
Malý podnik + výzkumná organizace	293	30,5
Výzkumná organizace + velký podnik	256	26,6
Střední podnik + výzkumná organizace	181	18,8
Malý podnik + výzkumná organizace + velký podnik	63	6,6
Malý podnik + střední podnik + výzkumná organizace	58	6
Střední podnik + výzkumná organizace + velký podnik	36	3,7
Výzkumná organizace	27	2,8
Malý podnik	15	1,6
Malý + střední podnik + výzkumná organizace + velký podnik	9	0,9
Malý podnik + střední podnik	7	0,7
Velký podnik	7	0,7
Střední podnik	2	0,2
Střední podnik + velký podnik	1	0,1
Výzkumná organizace + velký + malý + střední podnik	1	0,1
Celkem	961	100

Zdroj: ISTA

Pro úspěšné splnění cílů projektů a naplnění Programu ALFA byla úroveň spolupráce výzkumných organizací a podniků jedním ze základních předpokladů. Naprostá **většina výzkumných organizací**

a podniků hodnotí dosavadní spolupráci při řešení projektu velmi pozitivně. Jako vynikající ji hodnotí více než polovina podniků a výzkumných organizací a přibližně třetina jako velmi dobrou.

Pro přípravu projektu a jeho realizaci byla důležitá skutečnost, zda se spolupracující subjekty se svými partnery před zahájením projektu znaly a spolupracovaly. Ve většině případů tomu tak bylo, uvádí to 73 % výzkumných organizací a 66 % podniků. Nové partnerské vztahy jako řešitelé se svými spoluřešiteli při řešení projektu navázalo 22 % výzkumných organizací a 27 % podniků.

Nejčastější formy spolupráce výzkumných organizací a podniků se před zahájením projektu týkaly nejen především jiných výzkumných aktivit a práce na jiných výzkumných projektech, ale i dalších činností. Dokládá to následující tabulka:

Tabulka 29: Formy spolupráce výzkumných organizací a podniků se svými partnery před zahájením projektu

Odpovědi	Dotazovaní řešitelé z		
	VO	Podniků	Celkem
Na jiných, dalších, výzkumných projektech VaVal, MPO, GA ČR, TA ČR aj.	109	94	203
Spolupráce na komerční bázi, přímé, komerční zakázky, komerční činnost, obchodní činnost	44	38	82
Jen konzultace, výměna zkušeností, předávání informací, poradenství, expertní činnost	37	21	58
Jedná se o trvalou a dlouhodobou spolupráci na základě smluvního vztahu	29	14	43
Výuka, diplomové práce, doktorská studia, laboratorní testy	14	21	35
Jiné, ostatní činnosti	2	1	3
Celkem	235	189	424

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Z předchozích údajů o spolupráci řešitelů s partnery před zahájením projektu a o úmyslu pokračovat ve spolupráci i po ukončení projektu u naprosté většiny výzkumných organizací a podniků vyplývá, že spolu mají dlouhodobé kontakty a jejich součinnost je mnohostranná. Spolupráci s partnery i v rámci jiných aktivit, vyjma spoluúčasti na projektu v rámci Programu ALFA, uvádí 73 % řešitelů z výzkumných organizací a 69 % řešitelů z podniků.

Při řešení projektů v Programu ALFA docházelo též k situacím, kdy bylo zapotřebí využít služeb třetí strany či více stran k úspěšnému splnění projektu. K těmto situacím došlo asi jen u třetiny projektů. Častěji tuto skutečnost zmínili řešitelé ze strany podniků. Povaha subjektů třetí strany byla různorodá vzhledem k charakteru činnosti, které poskytovaly řešitelům. Jednalo se o odborné, dodavatelské, administrativní, právní a jiné služby.

5.1.3 Evaluační okruh 3: Implementace programu - hospodárnost a administrace programu

V tomto evaluačním okruhu byla pozornost zaměřena na analýzu procesů a postupů spojených s programem. Jaké procesy poskytovatel nastavil na počátku realizace programu pro vyhlášení VS, vyhodnocení, administraci a realizaci projektů, zda v průběhu trvání programu docházelo k jejich změně a v jakém rozsahu a zda se nastavení procesů mohlo projevit na dosahování cílů projektů a programu jako takového. Zmíněno je také vyhodnocení administrativní náročnosti a nákladů spojených s programem.

Jak jsou nastaveny procesy administrace projektů a jak byly postupem času měněny (EO7)?	
Tematický okruh:	Administrace Programu ALFA
Zdroje informací (dat):	Text programu, směrnice a metodické pokyny spojené s programem, zadávací dokumentace, přihlášky apod.; desk research; dotazníkové šetření a rozhovory s řešiteli
Evaluační šetření:	Rešerše programu; Závěry projektu ProAdmin a KA projektu Zefektivnění; řízené rozhovory s tvůrci a administrátory programu
Odpověď na evaluační otázku:	Řešitelé projektů hodnotí administrativní stránku Programu ALFA vcelku příznivě. Kritičtější byli k počáteční fázi programu, současně však oceňovali snahu TA ČR o zjednodušení a zefektivnění těchto procesů. Určité výhrady mají řešitelé z výzkumných organizací i podniků ke stávajícímu informačnímu systému, nejsou s ním zcela spokojeni.

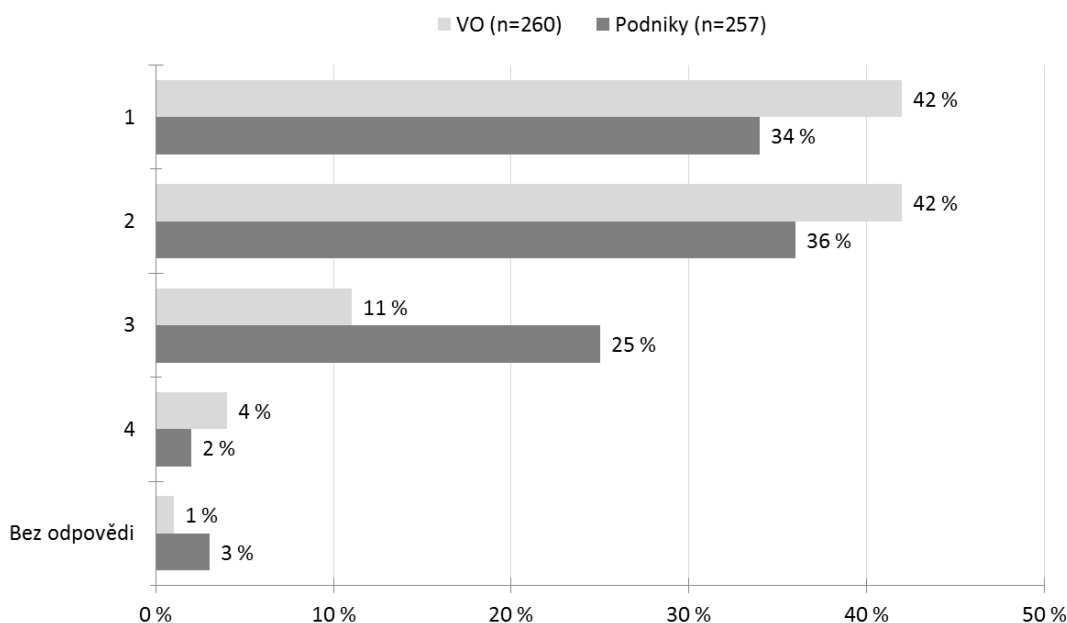
Administrativní stránku Programu ALFA, od vyhlášení veřejné soutěže k jeho finální realizaci, hodnotili řešitelé vcelku příznivě. Řešitelé z výzkumných organizací ovšem výrazně lépe než řešitelé z podniků. Lze konstatovat, že soukromá sféra je k administrativní zátěži kritičtější než výzkumné organizace. Nepřehlédnutelnou skutečností je fakt, že 25 % řešitelů z podniků vyjádřilo záporné hodnocení k administrativní stránce programu.

Sami administrátoři i tvůrci programu potvrzují určité administrativní nedostatky v nastavení procesů v začátcích realizace programu. Současně však dokládají průběžnou snahu o zjednodušení a zefektivnění těchto procesů. Zkušenosti z vyhlášených VS byly zapracovány a promítnuty do následujících VS, a to zejména při přípravě původního informačního systému PATRIOT, který nahradil listinné návrhy projektů zasílané poštou (či prezenčně odevzdávané v sídle poskytovatele), zjednodušení podmínek v přihlášce projektu a zadávací dokumentace, změně hodnotících kritérií či zavedení fondu účelově určených prostředků.

Na druhou stranu se administrátoři shodují v názoru, že Program ALFA byl prvním programem TA ČR a některým nedostatkům se dalo předcházet jen velmi těžko. Mnoho překážek nebylo možné vyzkoušet nanečisto dopředu a zpětná vazba byla nezbytná. Často by však, dle zkušeností administrátorů, k usnadnění procesů mohli pomoci sami účastníci projektů, pokud by se zaměstnanci TA ČR více konstruktivně komunicovali a jakékoliv překážky řešili upřímně a s minimálním časovým odstupem.

Samostatný problém, se kterým se musel poskytovatel vypořádat, představovaly změny v legislativě dalších nařízeních, které se musely následně projevit ve změně smluv, pravidel a požadavků na řešitele.

Graf 16: Hodnocení administrativní stránky Programu ALFA



Hodnocení na škále 1 – 4, kde 1 = Přiměřeně náročná, 4 = Nepřiměřeně náročná, Dotazníkové šetření příjemců

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

V průběhu realizace Programu ALFA se ukázal výskyt nedostatků a překážek u projektů jako méně častý, nikoli však zanedbatelný. 63 % řešitelů z výzkumných organizací a 59 % řešitelů z podniků se s nimi prakticky vůbec nesetkala. Přibližně třetina výzkumných organizací a podniků překážky/bariéry řešila, většinou však nebyly závažného charakteru a také v naprosté většině případů se je podařilo úspěšně vyřešit.

Důležitá zjištění k administraci programu se týkají toho, co usnadňuje řešení schválených projektů a co je naopak zbytečně zatěžuje a překáží jim. Viz níže v tabulce.

Tabulka 30: Pozitivní stránky administrace projektů dle řešitelů

Odpovědi řešitelů	Četnost odpovědí Podniky a VO (N=20)
Přijatelné nastavení administrativy, nízká administrativní zátěž a náročnost	11
Dobrá, flexibilní spolupráce a důvěra poskytovatele a řešitele	7
Srozumitelný, uživatelsky příjemný informační systém	7
Flexibilita, větší volnost a pružnost ve financování projektu	4

Zdroj: Řízené rozhovory (2018)

Na druhé straně v negativním významu, co zbytečně zatěžuje, zdržuje a překáží, byly získány do značné míry zrcadlové odpovědi k pozitivním vyjádřením. Viz níže v tabulce:

Tabulka 31: Negativní stránky administrace projektů dle řešitelů

Odovědi řešitelů	Četnost odpovědí Podniky a VO (N=20)
Složitá a zdouhavá administrativa, papírování	9
Složitý a komplikovaný informační systém, jeho chybovost	8
Časové prodlevy, opožděné smlouvy, brzdí začátek realizace	6
Nutnost dalších investic z vlastních zdrojů, nepružnost využití finančních prostředků, větší volnost	4

Zdroj: Řízené rozhovory (2018)

Důležitou informací pro TA ČR je skutečnost, že řešitelé z výzkumných organizací i podniků nejsou spokojeni se stávajícím informačním systémem (ISTA) a mají k němu určité výhrady.

Všech těchto překážek jsou si vědomi i administrátoři Programu ALFA, kteří označují změny s novým informačním systémem za náročné a zatěžující jak pro řešitele projektů, tak pro ně samotné. Jedním dechem však dodávají, že komunikace s řešiteli je ve většině případů otevřená a přátelská a že po počátečním nastavení nového systému věří v usnadnění práce všem stranám.

Je však nutné zmínit, že řešitelé v rámci jiných hodnocených programů²⁶ taktéž uváděli negativní zkušenosti s předchozím IS PATRIOT a s jinými IS – např. MS 2014+ apod.

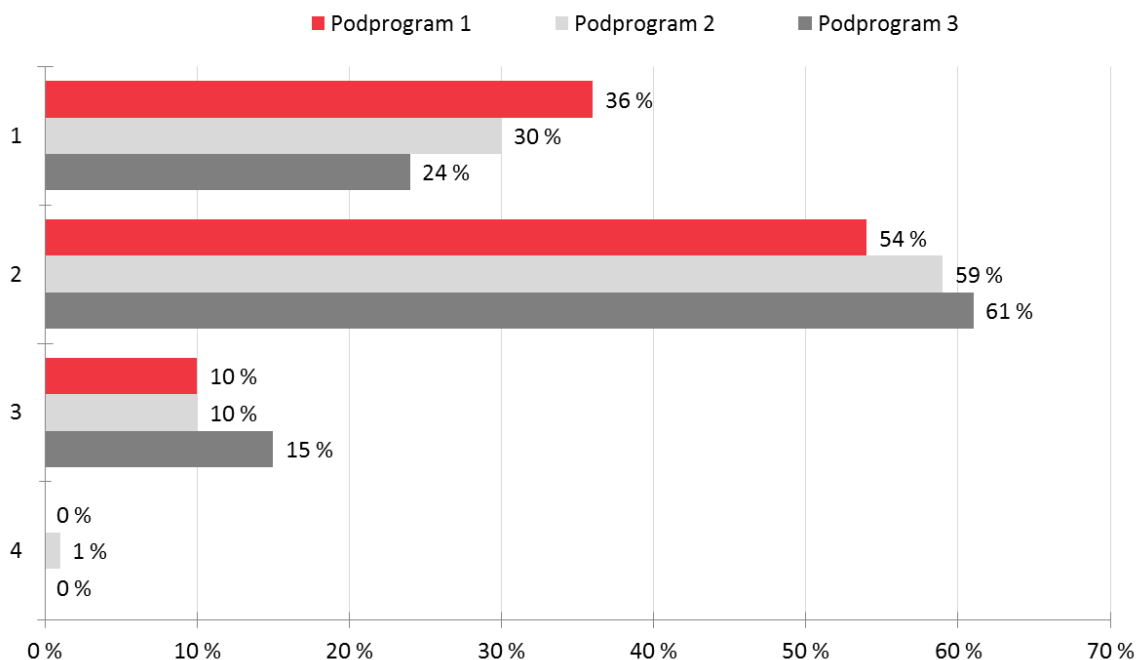
Jaké jsou náklady na administraci aktivit spojených s realizací programu na straně poskytovatele a na straně příjemců (EO8)?	
Tematický okruh:	Náklady na administraci aktivit spojených s realizací programu
Zdroje informací (dat):	podklady z rozpočtu TA ČR; desk research; dotazníkové šetření a rozhovory s řešiteli
Evaluační šetření:	dotazníkové šetření/řízené rozhovory – odhad nákladů na straně poskytovatele, na straně příjemce/účastníka
Odpověď na evaluační otázku:	Náklady na administraci programu, na zpracování projektu a jeho podání do veřejné soutěže řešitelé projektů hodnotili jako vysoké. Ve finanční formě se odhadují na 100 až 150 tis. Kč. Pokud projekt ve veřejné soutěži neuspěje, jsou tyto, dosti vysoké náklady, pro účastníky značným břemenem. Navrhují, aby samotný návrh projektu byl jednodušší a následně, při přijetí projektu, byly potřebné části (doklady a dokumenty) dpracovány a předloženy.

Řešitelé z výzkumných organizací a podniků shodně hodnotí mírně pozitivně dotace na realizaci výzkumného záměru, a to včetně administrace. Shodně také soudí, že celková výše dotací by se podle

²⁶ Ať už se jednalo o průběžné hodnocení programu OMEGA či DELTA.

většiny řešitelů měla zvýšit. Z hlediska jednotlivých podprogramů je tento požadavek nejaktuálnější u Podprogramu 3: „Udržitelný rozvoj dopravy“. Viz následující graf:

Graf 17: Dotace na realizaci (včetně administrace) výzkumného záměru – podprogramy



Hodnocení na škále 1 – 4, kde 1 = Zcela odpovídá, 4 = Zcela neodpovídá, Zdroj: Dotazníkové šetření příjemců

Podprogram 1: „Progresivní technologie, materiály a systémy“

Podprogram 2: „Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí“

Podprogram 3: „Udržitelný rozvoj dopravy“

Zdroj: Dotazníkové šetření (2018)

Podmínky účasti ve veřejných soutěžích jsou hodnoceny víceméně jako standardní, k požadavkům zadavatele a kritériím výběru ve veřejných soutěžích se však vyskytly tyto dvě základní připomínky:

1. Při podávání projektu do veřejné soutěže jsou nároky na jeho zpracování velmi vysoké. Řádově toto zpracování návrhu vyžaduje práci 1 až 2 pracovníků po dobu cca 1 měsíce. Náklady respondenti odhadovali na 100 až 150 tis. Kč. Pokud projekt ve veřejné soutěži neuspěje, jsou tyto dosti vysoké náklady pro účastníky značným břemenem. Navrhují, aby samotný návrh projektu byl jednodušší a následně, při přijetí projektu, byly potřebné části projektu dopracovány a předloženy.
2. Respondenti navrhnou drobné změny u oponentských posudků. Doporučují jednak vysokou odbornost a nezávislost a jednak více oponentských posudků od odborníků z praxe, aby se reálněji posoudily aplikační možnosti projektů, prosazení modernizovaných a nových výrobků na trhu v ČR a EU.

Při podávání návrhu do veřejné soutěže mají určitou výhodu výzkumné organizace, které mají na tuto činnost vyčleněné pracovníky. Ti zpracovávají finální verzi návrhu projektu a tím vlastně šetří čas a uvolňují prostor k práci výzkumným kapacitám.

Realizace Programu ALFA je spojena s řízením a administrací ze strany TA ČR. Řešitelé se vyjadřovali i k této stránce činnosti TA ČR. Jejich hodnocení a návrhy na zefektivnění práce jsou nesporně přínosné a podnětné. Uvádíme je v přehledu dle četnosti:

- jednodušší informační systém ISTA a jeho lepší funkčnost
- více kompetentní pracovníci TA ČR v jednání a rozhodování
- ponechat řešitelům větší časovou toleranci, pokud je očekávaným výstupem patent, zejména mezinárodní, kdy je problematické odhadnout přesný termín jeho přijetí
- uvádět časové rozmezí dosažení očekávaných výstupů, např. odhad přesného měsíce a roku, je často problematické (např. certifikace není vždy v moci samotného řešitele)
- vyplňování implementačních plánů je v některých oborech velmi obtížné (např. v oboru vesmíru, kde se nejedná o běžný trh, je sestavení IP problematické)

Přestože chtějí být zaměstnanci TA ČR řešitelům vždy nápomocní a chtějí jim práci ulehčovat, ocenili by v některých situacích lepší seznámení řešitelů se všemi dostupnými informacemi. Administrátoři mají za dobu své praxe zkušenosti s různými typy řešitelů, a to i s takovými, kteří své omyly často tajili a odmítli přijmout vlastní pochybení. Požadavky TA ČR na administraci jsou dle zaměstnanců, při porovnání s jinými poskytovateli, mnohem méně zatěžující.

Administrátoři doufají, že dojde k zjednodušení komunikace a k úspoře času díky zavedení seminářů pro řešitele projektů, kteří byli vybráni k podpoře. Zde se budou osobně setkávat s řešiteli, což bude motivovat k práci i samotné administrátory.

6 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

6.1 Závěry

Průběžné hodnocení Programu ALFA ukázalo, že program je vhodným nástrojem k podpoře aplikovaného výzkumu a uplatnění dosažených výsledků v praxi. Kromě dotačních programů TA ČR vhodně doplňuje a rozšiřuje též dotační programy ostatních poskytovatelů a operační programy podpory VaVaI. Nicméně jako nedostatek se jeví omezená komunikace se zainteresovanými skupinami a klíčovými partnery (další poskytovatelé a orgány státní a veřejné správy).

Při tvorbě programu nebyla zpracována intervenční logika, ex ante evaluace a dostatečně robustní indikátorová soustava.

Cíle a přínosy programu jsou dosahovány.

- program napomáhá k výraznému zvýšení množství a kvality nových poznatků aplikovaného výzkumu v cílových oblastech
- program naplňuje národní strategické a koncepční materiály
- program posiluje ekonomické výsledky podpořených subjektů
- program podporuje vzájemnou spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a podniky
- program přispívá k vyšší efektivitě VaVaI a urychluje transfer výsledků do aplikační sféry
- program urychluje a zjednodušuje dosažení nových a originálních výsledků určených k okamžité realizaci

Taktéž již byly dosaženy cílové hodnoty všech indikátorů programu. Podrobněji se tomu věnuje kapitola 5. Nicméně je nutné uvést, že takto navržená indikátorová soustava, která však respektuje tehdejší požadavky a praxi, je pro vyhodnocení úspěšnosti programu nedostačující.

Celkem bylo k 30. 9. 2018 dosaženo 5 266 aplikovaných výsledků uznávaných programem²⁷. Je reálný předpoklad, že se i nadále bude tento počet navyšovat. Přitom je důležité, že se daří plnit a překračovat počty prototypů a užitných vzorů, které se následně realizují v praxi. Dosažené výstupy jsou **uplatňovány především ve zpracovatelském průmyslu**, ve výrobě všeho druhu, v oblasti životního prostředí, v energetickém sektoru a v odpadovém hospodářství. Mimo plánované výsledky vzniká také značné množství neplánovaných výsledků, a to převážně publikačního charakteru.

Program ALFA prostřednictvím řešených projektů vykazuje nesporný ekonomický přínos. Kontrafaktuální analýza potvrdila u podpořených podniků **vyšší růst tržeb, celkových aktiv a hospodářského výsledku před zdaněním.** Kromě ekonomického přínosu měla podpora projektů

²⁷Výsledky uznávané Programem: P – patent, Z – poloprovoz, ověřená technologie, F – výsledky s právní ochranou – užitný vzor, průmyslový vzor, G – technicky realizované výsledky – prototyp, funkční vzorek, C – certifikované metodiky a postupy a mapy s odborným obsahem, R – software

z Programu ALFA reálný vliv na **získání strategických kontaktů pro další rozvoj organizace a na zvýšení výzkumných kapacit.**

Účast v Programu ALFA vedla ke vzniku nové spolupráce (u necelé čtvrtiny projektů se podařilo navázat nové partnerské vztahy) **či k posílení stávajícího partnerství mezi výzkumnými organizacemi a podniky.**

Největší zájem byl v podprogramu Progresivní technologie, materiály a systémy (PP1), do kterého uchazeči podali ve všech veřejných soutěžích více než polovinu návrhů projektů. Nižší zájem byl o podprogram Energetické zdroje a ochranu a tvorbu životního prostředí a nejméně návrhů projektů bylo podáno do podprogramu 3 – Udržitelný rozvoj dopravy.

Účelová podpora Programu ALFA byla pro realizaci projektů rozhodující. Velká část výzkumných aktivit by se **bez přidělené dotace neuskutečnila buďto vůbec, a nebo pouze v omezené míře.** **Podpořené subjekty investovaly do řešení podpořených výzkumných aktivit z vlastních zdrojů více než 5 mld. Kč, které odpovídají 36 % celkových nákladů programu.**

TA ČR poskytla **dvěma subjektům celkem 14,3 % účelové podpory programu** (1,32 mld. Kč)²⁸.

Řešitelé projektů poukazují na potřebu zvýšit celkový objem podpory ze SR na VaVaI. Kromě navýšení prostředků na vlastní výzkum by měla být lépe oceněna samotná výzkumná práce.

Řešitelé argumentují tím, že mzdy kvalitních výzkumných pracovníků jsou v návrzích projektů již delší dobu kalkulovány nízko, a to i z toho důvodu, aby návrh projekt uspěl ve veřejné soutěži. Otázkou na poskytovatele (TA ČR) je, zda mají nalézt a následně naleznou způsob, jak tomto směru navýšit finanční prostředky na mzdy.

Administrativní stránku vedení a správy projektů řešitelé hodnotili jako přiměřenou. Kritičtější byli v počáteční fázi realizace programu. Na druhou stranu oceňovali snahu TA ČR o zjednodušení a zefektivnění administrativních procesů. Řešitelé taktéž upozorňovali na **nešťastný přechod do nového informačního systému v průběhu realizace projektu** a s tím spojené nové administrativní povinnosti. Nový systém ISTA vykazoval v počátcích nasazení řadu nedostatků.

Náklady na zpracování návrhu projektu a jeho podání do veřejné soutěže řešitelé hodnotí jako **příliš vysoké**, představují zhruba práci jednoho až dvou pracovníků po dobu jednoho měsíce. Pokud projekt ve veřejné soutěži neuspěje, jsou tyto náklady pro organizaci značným břemenem.

Další komplikace pro řešitele přinesly změny v realizaci projektů, které byly způsobeny **změnou legislativních pravidel a jejich výkladů.** Poskytovatel měl však ve většině případů jen omezené až nulové možnosti těmto změnám zabránit.

²⁸ Jedná se o České vysoké učení technické v Praze (199 projektů, cca 800 mil. Kč) a Vysoké učení technické v Brně (160 projektů, cca 520 mil. Kč).

6.2 Doporučení

Při zpracování návrhu programu je nutné **jednat se zástupci všech zainteresovaných stran** včetně ostatních poskytovatelů a orgánů státní a veřejné správy.

Ex ante evaluace programu, intervenční logika programu a robustní indikátorová soustava navázaná na cíle programu musí být součástí každého nového návrhu programu.

Přestože dochází k uplatnění výsledků projektů v praxi, je podstatné do budoucna **zaměřit aktivity poskytovatele také na fázi vlastní aplikace a přenosu dosažených výsledků do praxe**. A to buď jako součást samotného programu, nebo jiným programem/nástrojem intervence.

Nejvíce doporučení souvisí s úpravou administrativních procesů a povinností:

- **Umožnit toleranci termínů** např. časovým rozpětím **v návrzích projektů a při schvalování závazných parametrů projektu**. V některých případech (agrotechnické lhůty, klinické zkoušky, mezinárodní patent) nemá řešitel možnost termín dosažení ovlivnit.
- Zjednodušit některé části návrhů projektů a snížit tak časovou a administrativní náročnost.
- Usilovat po vyhlášení výsledků veřejné soutěže **o plynulé uzavření smluv s úspěšnými žadateli, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům a opožděnému zahájení vlastních projektů**. Opožděné zahájení projektů má negativní důsledky hlavně v nedodržení termínů v plnění úkolů projektu a v čerpání finančních prostředků. Další možností je umožnit zahájení řešení projektu před podpisem smlouvy s tím, že výdaje spojené s touto dobou řešení projektu jsou způsobilé.
- **Přizpůsobit implementační plány dle jednotlivých oborů**. V některých oborech existují objektivní specifika, která znesnadňují nejen vlastní aplikaci a komercializaci, ale i možnost jejich odhadu.

Zavést nové informační systémy, jejich moduly a jiné systémové změny vždy při jejich kompletním dokončení a plnohodnotném otestování. Poskytovatel se tím vyvaruje mnohým nedostatkům a překážkám.

Nový Informační systém ISTA je částí příjemců považován za příliš složitý a nepřehledný. To souvisí mimo jiné s chybovostí systému a postupným zpřístupněním jednotlivých modulů pod časovým tlakem.

Využít závěry a poznatky průběžného hodnocení při přípravě závěrečného hodnocení Programu ALFA. Zkušenosti plynoucí z realizace Programu ALFA uplatnit v řízení dalších programů poskytovatele.

T A

Č R

Program **Alfa**

7 Přílohy

[Příloha 1 - Metodika](#)

[Příloha 2 - Statistická analýza veřejných soutěží](#)

[Příloha 3 - Rešerše tvorby Programu](#)

[Příloha 4 - Vyhodnocení dotazníkových šetření](#)

[Příloha 5 - Vyhodnocení řízených rozhovorů](#)

[Příloha 6 - Kontrafaktuální analýza](#)

8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled uskutečněných šetření	9
Tabulka 2: Indikátory výsledků plnění Programu ALFA k 31. 12. 2018	10
Tabulka 3: Výběr dotačních programů ministerstev	18
Tabulka 4: Statistika podaných návrhů projektů v Programu ALFA	22
Tabulka 5: Počet podaných, vybraných a podpořených projektů k 1. 2. 2018, ALFA.....	23
Tabulka 6: Výše podpory podle typu účastníka (v mil. Kč), Program ALFA	24
Tabulka 7: Účasti organizací v Programu ALFA.....	25
Tabulka 8: Unikátní počet podniků a VO, které se ucházely o podporu z Programu ALFA	26
Tabulka 9: Unikátní počet podpořených podniků a VO v Programu ALFA.....	26
Tabulka 10: Unikátní počet podpořených podniků a VO podle podprogramů v Programu ALFA	27
Tabulka 11: Rozpočet programu a čerpání prostředků k 1. 2. 2018, Program ALFA, VS, mil. Kč.....	27
Tabulka 12: Rozpočet programu a čerpání prostředků k 1. 2. 2018, ALFA, PP, tis. Kč	27
Tabulka 13: Náklady a dotace podpořených projektů, Program ALFA [tis. Kč].....	28
Tabulka 14: Náklady a dotace podpořených projektů, ALFA [tis. Kč]	28
Tabulka 15: Organizace a dotace v Programu ALFA podle kraje sídla	29
Tabulka 16: Vybrané nejúspěšnější organizace v Programu ALFA	30
Tabulka 17: Podpořené projekty a úhrn dotací dle skupin oborů CEP, Program ALFA	31
Tabulka 18: Očekávané výsledky podpořených projektů v Programu ALFA	31
Tabulka 19: Dosažené výsledky v Programu ALFA k 30. 9. 2018.....	32
Tabulka 20: Jaké existují bariéry/překážky v transferu výstupů výzkumu do praxe dle výzkumných organizací?.....	33
Tabulka 21: Jaké existují bariéry/překážky v transferu výstupů výzkumu do praxe dle podniků?	33
Tabulka 23: Odvětví, kde dochází k uplatnění výstupů projektů v praxi	39
Tabulka 24: Dopad podpory Programu ALFA na poměrové ukazatele, procentní body.....	44
Tabulka 25: Excelentní projekty podle ekonomického přínosu a společenského uplatnění:.....	45
Tabulka 26: Motivační faktory řešitelů projektů v Programu ALFA (řízené rozhovory).....	48
Tabulka 27: Podpořené projekty podle délky trvání, Program ALFA	48
Tabulka 28: Podpořené projekty podle délky trvání, ALFA	49

Tabulka 29: Forma spolupráce při realizaci Projektu ALFA	49
Tabulka 30: Formy spolupráce výzkumných organizací a podniků se svými partnery před zahájením projektu.....	50
Tabulka 31: Pozitivní stránky administrace projektů dle řešitelů.....	52
Tabulka 32: Negativní stránky administrace projektů dle řešitelů	53

9 Seznam grafů

Graf 1: Do jaké míry vyhovoval Program ALFA žadatelům pro realizaci jejich výzkumného návrhu?....	16
Graf 2: Hodnocení Programu ALFA v porovnání s podobnými programy ostatních poskytovatelů (%)	19
Graf 3: Struktura schválené účelové podpory podle typu účastníka a VS, Program ALFA [mil. Kč]	25
Graf 4: Uplatnění výstupů projektů v Programu ALFA v praxi	35
Graf 5: Uplatnění výstupů projektů v Programu ALFA v praxi – podprogramy.....	36
Graf 6: Výskyt neplánovaných výstupů projektů – podprogramy.....	38
Graf 7: Uplatnění neplánovaných výstupů v praxi	38
Graf 8: Ekonomický přínos z realizace řešení projektů z Programu ALFA.....	40
Graf 9: Na jaké ukazatele měla podpora z Programu ALFA reálný vliv (možnost více odpovědí)	41
Graf 10: Na jaké ukazatele měla podpora z Programu ALFA reálný vliv (možnost více odpovědí) – podprogramy	41
Graf 11: Vývoj indexu tržeb (výkony) pozorovaných skupin (2010 = 1)	42
Graf 12: Vývoj indexu obratu (výnosy) pozorovaných skupin (2010 = 1)	43
Graf 13: Vývoj indexu hospodářského výsledku před zdaněním (2010 = 1)	44
Graf 14: Iniciátor podání žádosti o dotaci v Programu ALFA (abs. počty)?.....	47
Graf 15: Iniciátor podání žádosti o dotaci v Programu ALFA dle podprogramů (%)?.....	47
Graf 16: Hodnocení administrativní stránky Programu ALFA.....	52
Graf 17: Dotace na realizaci (včetně administrace) výzkumného záměru – podprogramy.....	54

10 Seznam zkratek

AV ČR – Akademie věd ČR
EO – evaluační otázka
ESF – Evropský sociální fond
ISTA – informační systém Technologické agentury ČR
MK – Ministerstvo kultury ČR
MP – malý podnik
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MV – Ministerstvo vnitra ČR
MZd – Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZe – Ministerstvo zemědělství ČR
PO – podnik
PP – podprogram
přTA ČR – předsednictvo TA ČR
SP – střední podnik
TA – Program ALFA
TA ČR – Technologická agentura ČR
TC AV ČR – Technologické centrum Akademie věd ČR
VaVal – výzkum a vývoj a inovace
VO – výzkumná organizace
VP – velký podnik
VS – veřejná soutěž
VVS – veřejná vysoká škola